

COLUMNNA LUI TRAIANU

ISTORIA. — SCIINȚE ECONOMICE. — DREPTŪ. — MEDICINĂ. — SCIINȚE NATURALE. — POESIA. — BIBLIOGRAFIA. — LITTERATURA POPORANĂ. — &c.

Ca premiu, abonatii «Columnei lui Traianu» primescu cu acestu numeru doue table esite din escellintea officina a d-lui Voneberg :

1-o. Fac-simile chromo-litograficu allu anticului vassu romanu cu numele lui Decebalu ;

2-o. Mappa Romaniei cu 5 secolu inainte de Cristu, restabilita dupa testulu lui Erodotu de B. P. Hasdeu.

MAGDA LUÎ ARBURE.

BALLADĂ.

Rănitū pēn'la mōrte, cu sabia 'n mână
Fu hatmanulū Arbure prinsū;
Ducēndu-lū departe la hōrda pāgānă,
Dispare Tătarulū invinsū.

* * *

Pe câmpulū isbāndei stāu corturī întinse
Voinicīi cu Domnulū lorū bēndū;
De hatmanulū Arbure vorba se 'ncinse:
Gelīa fie-care pe rēndū!

* * *

Dērū Vodă se scōlă aprinsū de mână:
,Lăssați bociturī de copīi!
,Vitezi ca și dēnsulū avemū noi o miă,
,O miă și sute de mi!

* * *

,Intrēga Moldovă de hatmanī e plină,
,D'unū chipū, d'o faptură, d'unū osū!
,Veđut'ați, la naiba, o mumă romānă
,Să crēcă unū fiiū ticălosū?

* * *

,Atunci Romānia se șterge din lume,
,Cândū țerra'ī din Pontū în Carpați
,In stare va fi să-ī înșire anume
,Pe cei ce-sū născuți împērați!..»

* * *

,Așe să trăiesci!» îi respunde d'o dată,
Sossitū p'unū călluțū tătārescū,
Unū tēnērū cu frageda voce de fētă
Vibrāndū dintr'unū chipū āngerescū.

* * *

E fiia luī Arbure, care'n băttaiă
Pe hatmanū l'a fostū însoțitū,
Lucindū pintre cete ca luna bălaiă
Pe cerulū de nori invēllitū.

* * *

Cândū Magda veđuse pe falnicu-ī tatā
Căđutū sub o droiă de rāni,

Plăpānda feciōră ca fiara turbatā
Isbīa și mușca pe pāgāni.

* * *

Acuma l'a țerrei serbare venitā,
Ea ȳice: «Și eū voiu să'nchinū!
,Addus'amū cu mine o cupă cernitā:
,Turnați'mī într'insa pelinū!»

* * *

Ș'aruncă p'o mēsă, plinū încă de sānge,
Unū capū urriciosū de Tătarū:
,Cândū țerra'ī ferice, nici Magda nu plānge!
,Voiu bé... inșe etă pāharū!»

HASDEŪ.

DESPRE UNU VASSU DE LUTU CU NUMELE

LUI

DECEBALU.

Unū hārbū, unū fragmentū, care nu trebue să trecă neluatū în sēmă de cei ce portū interessū la istoria provinciei romane dela Dunăre, a fostū descoperitū acumū vre-o doui anni, pe depārtatele țermurī alle Bretanniei franceze, în vechia Armorica, în ocollulū odiniōră allū *Namnetilorū*, ađi departamentulū Loarei-Inferiōre. La 1870, unū proprietarū din orașellulū Blain (1), pe rītulū Isac, care se vērșă în Vilaina, săpāndū în curtea sea la o adāncime destullū de însemnată, a gāsītū hārburī fōrte mēruntū fārāmate dintr'unulū din acelle vase de pāmēntū roșu-viū, cu grāunte subțire și cu smaltū pe suprafață, căruia archeologii ū daū numele de *terra sigillata*, din cauza asemēnării sēlle cu cēra roșiă de sigillū. Intelligintele descoperitorū, zārindū figure și littere pe acelle spārture de vassū, adunā cu ingrigire tōte fragmentele ce'ī căđurā sub mână, și le dārui museulū archeologicū din Nantes, unde d. Anatole de Barthélemy avu răbdarea a le potrive și a le lipi împreună, astū-feliū încātū o parte din elle să pōtā nșgeba, pēnē la ore-care puntū, o lature din ocolulū unū vassū rotundū, în formă de castronū, căruia ū lipsese cu totulū fundulū, dērō pe a căruia margine superiōră se vede încă o buză semi-circulară. Pe dēnsulū nu se zārēscū urme de mānerū, și nici pare a fi fostū adāncū; negreșitū că era unulū din acelle vase de lutū, *paropsides, lances, paterae*, de cari se serviaū Romanii spre a duce buccatele pe mēsă, și alle cărorū dimensiuni și formă s'au păstratū pēnē astāđi în castronele de pāmēntū și *cianacele*, întrebuintate la noi.

Pliniū, în Istoria sea Naturală (lib. XXXV. § 46),

(1) In *Dictionnaire Archéologique de la Gaule*, Paris, 1867, pag. 166, se arată că la Blain se descoperise mai nainte unū staterū de aurū armoricanū, ce se află în Museulū de la Nantes. (No 281 din *Catalogue du Musée départemental d'archéologie de Nantes et de la Loire-Inférieure* par F. Parenteau, 2. édition, 1869, pag. 108).

ni spune că în vechime era obiceiū de'a se servi cu vase de pāmēntū la mēsă; că elle erau adesea decorate cu ornamente și figure, lucrate cu cea mai mare ingrigire; și că une-orī, fiindū adevērate obiecte de artă, se urcaū la prețuri fabuloșe. Ellū ni spune încă cum-că la Samos și la Aretium în Italia se lucraū celle mai bune și celle mai frumoșe vase de lutū pentru mēsă; că la Sorrentum, la Asta, la Pallentia, la Sagunta în Spania, și la Pergamū în Asia, se lucraū celle mai bune cupe sēu pahare, totū de lutū. Vassele de *terra sigillata*, fiindū celle mai ingrigite din remāșițele de ollăriă romană, au fostū identificate de archeologi cu vasele *Samiane*, despre cari vorbesce Pliniū; fineța grāuntelū, colōrea sea de unū roșu plăcutū, pellița de smaltū cele învelue; în fine, și mai allesū, ornamentațiunile variate ce se vedū mai adesea pe fața lorū esteriōră, și cari sunt une-orī tipārite cu stempa (estampille), alte-orī lucrate cu dālțița în pastă de lutū mōlle (barbotine) aplicatā d'assupra; tōte acestea ni dovedescū că elle au fostū la Romanī productele celle mai perfecționate alle industriei de lutū, în timpulū cândū stāpānirea acestui poporū se întinșese peste mai tōtā Europa, adecă între cellū d'anteiū și allū cincilea secolū allū erei creștine (1). In adevērū, astāđi se gāsescū vase și spārture de *terra sigillata* în tōte părțile unde s'a rēslāțatū pe acelle timpuri puterea Romanilorū, din Insulele Britanice pēnē sub pōllele Carpaților și pēnē în marginile asiatiche și africane.

De aci nasce întrebarea, decă asemeni obiecte de luxū casnicū se fabricaū pretutindenī, unde Romanii își făceaū așeđaminte, sēu numai din Italia se transportaū prin țerre depārtate, precumū funcționarii avuți ai Romei își duceaū vasele de metalle prețioșe prin înfundătorele Galliei. Germaniei și Daciei, pe unde sōria a făcutū să se descopere unele din elle, cu sutimi de anni în urmă.

Archeologii au discutatū multū spre a decide despre provenința vasselorū de *terra sigillata*, cari se gāsescū,—din nenorocire mai allesū în fragmente,—prin locuri multe și depārtate; ceia-ce rezultă mai probabilū din discussiune este că s'au pututū face vase de lutū roșu lustruitū și prin provincie depārtate de Roma; dērō că buccățile cari presintū, în ornamentațiunea lorū, o artă mai perfecționatā, celle cari au o referință mai directă la gustulū și la preocupatiunile ce se manifestaū în centrulū civilizațiunii romane, acellea au fostū negreșitū adduse din capitala imperiulū de cătră avuți cari locuiaū prin provincie.

Din acēstā din urmă categoriă ni pare a fi fostū vassulū din alle căruī fārāmātore s'a pututū alcătui hārbulū ce'lū presintāmū aci in desemnū, și pe care credemū a întrevēde scene din antica istoriă a patriei nōstre, păstrate sub pāmēntū, pe

(1) Veđi: *Al. Brogniart, Traité des Arts Céramiques ou des Poteries*, Paris, 1844, tom. I pag. 420 et sq.—*Samuel Birch, History of Ancient Pottery*, London, 1858, Vol. II pag. 346 et sq.—*Dr. S. H. Krause, Angeologie. Die Gefässe der alten Voelker*, Halle, 1854.

apropie acum două mii-de ani, într'unu anghiu opusă allu Europei.

Domnii de Witte și Adrien de Longpérier au dat, în ședința din 6 aprilie 1870, a Societății Naționale *des Antiquaires de France*, o descriere a fragmentelor vassului dela Blain, precum și o încercare de a descifra inscripțiunile latine, ce se vedu trunchiate pe fragmentul principalu. D-lorū vorbescū despre două buccăți de vassū, prezentându pe suprafața lorū, trei gruppe diferite de figure, ce abia se potū recunoscē în starea lorū de alterațiune.

«Pe anteulū fragmentū,—dice d. de Witte (1), «—începēndū dela stānga, se vede mai anteū, de «desubtulū buzei vassului și sub două felūri de «arcuri, corpulū mortū allū unū resbelnicū întinsū «pe giosū, fără vestminte și ținēndū încă lipitū «de brațu-ī stāngū unū scutū rotundū; o parte a «brațului e înfășurată într'o drapperiā; de fie-care «parte a resbelnicului se vede câte o sulitā; spre «stānga se potū citi trei littere.... TOR, «erō d'as- «supra resbelnicului: DECIBAL.... Purtāndū apoi «ochiū spre drepta, se vede o lungā inscripțiune «pe mai multe rōnduri, dērō din nenorocire fōrte «trunchiate. Iată cuvintele, seū mai bine urmele «de cuvinte, ce se potū încă întrevedē :

N
DVSIIIVBI
DECIBALE
DVMENVS
P F V . BR
NV
COVI
F V .

«Lōngā acēstā lungā inscripțiune și sub alte «doue littere BI, cari terminū a doua liniā, se «zāresce unū personagiū (s'arū crede o femeia), «care duce legatū de unū lanțū pe unū omū gollū, «intr'o pozițiune umilitā, și mergēndū de'nainteā «ei cu capulū plecatū.

«Pe allū douilea fragmentū, care se ține de «gruppulū cu femeia și cu omulū lanțuitū, se ci- «tesce susū : IMPPART.... și sub aceste șapte lit- «tere, se vede unū împēratū romanū stāndū în pi- «ciōre cu fața la stānga, rădīmatū pe o lance «(hasta) și inlindēndū mână dreptā cātrā o femeia «ingenuchiata d'inainte-ī, dērō din care nu se mai «zāresce decâtū capulū. Acēstā gruppā reamintēse «cu totulū representațiunile analōge tipārite pe «monete romane cu titlulū RESTITVTOR, ce s'a «datū unorū împērați, și a- nume lui Adrianū, Gal- «dianū, Postumū, Victorinū, Aurelianū, Probū, «etc.»

D-nii de Witte și Longpérier nu se îndouescū a vedē pe acēstū vassū, representațiuni din istoria expedițiunilor victoriose alle lui Traianū; d-lorū înse credū cā anteia gruppā se referā la Germania, a doua la Dacia, a treia la Parthia. Pe anteulū fragmentū de inscripțiune, d-lorū citescū :

ImperāTOR. DECIBAL.

și se referā la numele regelū dacicū învinsū de Traianū (Dic Cassius, *LXVIII. 14*).

Pe a doua și cea mai lungā, d. de Longpérier a cercatū a o restitui în modulū următorū :

....*Zarmige*DVSAM VBI DECIBALE DVMENVS
(în locū de *Dominus*) REX... CO Victus.

În fine, cu cele șapte littere de d'assupra grup-
pului allū treilea, d-lui reconstitue cuvintele: IMP-
erator PARTHicus.

(1) Bulletin de la Société Impériale des Antiquaires de France, 1870, Paris, pag. 118—121. — 1872 pag. 84.

Noue, prin bună-voința d-lui Wilhelm Fröhner care în momentul de față se ocupă cu cellū mai viū interesū de anticitățiile nōstre naționale, ce voesce a le utiliza în splendida sea publicațiune assupra columnei lui Traianū (1), nī-a venitū la cunnoscința dessemnului ce'lū allăturāmū, și care este făcutū după fragmentulū originalū și con-
trotatū după o reproducțiune în gypsū, essecu-
tatā la Nantes și depusā în Museulū de anticități gallo-romane din St. Germain en Laye. În locū de doue buccăți, noi vedemū numai una, și credemū cā cele doue au fostū mai în urmă li-
pitate impreună. Astū-feliū inse cumū ni se pre-
sintā hārbulū, grupulū anteū, seū mai bine res-
belniculū cădūtū mortū între doue lānce, este cu
totulū invisibilū. Ni place inse a crede cā d. de
Wittel'a pututū distinge pe alte fărāmăture, și cu-
vēntulū DECIBAL, ce stā d'assupra-ī, încinsū între
arcuri decorative, ni amintēse pēnē la ōre-care
puntū sfērșitulū tragicū allū ultimului rege da-
cicū, pe care 'lū povestēse Dione Cassiū (2) și pe
care'lū represintā în acțiune anaglipetele columnei
lui Traianū (3). Cātū despre litterele ce stāu la
stānga cuvēntului *Decibal*, și în cari d. de Witte
vede TOR, desemnulū nostru ni le presintā sub
forma indoiōsā TGA (?). Nu putemū dērō emite
nici o presuppunere assupra acēstei asociațiunii
de caractere; vomū dice numai cā ipotesa referin-
ței resbelnicului mortū, curatū denumitū DE-
CIBAL, la victoriele lui Traianū assupra Germa-
niei, ni se pare cu totulū neîntemeiatā, în vreme
ce este lucrulū fōrte naturalū de a vedē în acellū
resbelnicū mortū cu scutulū la brațū și între
lānce, pe eroiculū apērătorū allū Daciei.

N'avemū nemicū de adăugatū la descrierea grup-
pului allū douilea, unde se vedū limuritū cele
doue figure: una mai înaltā și lānțuitā, mer-
gēndū înainte; alta, mai mēruntā, venindū în urmă
și ținēndū căpētēiulū lanțului. Dērō citirea inscrip-
țiunii, propusā de d. de Longpérier, ni se pare a
rādica numerōse îndouiele. Voimū, mai nainte de
a emite bănuielele nōstre, să reproducemū caracte-
rele inscripțiunii astū-feliū cumū ni se presintā
pe cele optū linie ce o constituē :

...N O MPAIT
DVSA. MI
DECIBALE.
DVMEFVS
TV. BP...
NV
COVI
V

Se vede dērō o lacună considerabilā în prima
liniā, care începe cu unū N, și care pare a se con-
tinua pēnē d'assupra gruppulū allū treilea.

Rōndulū allū douilea are mai multe littere citețe,
dērō înțellesulū lorū nu este mai explicitū.

Pe atreia liniā stā numai numele lui *Decibal*, dērō
acēsta la casulū vocativū, ceia-ce cu mirare con-
statāmū cā n'a fostū observatū d. de Longpérier. De
ni este permisū a ni emite opiniunea, amū bănuī
în acēstā lungā inscripțiune o apostrofā cātrā re-
gele dacicū, o împutare pōte, unū desfidū, o in-
vocare, prin care Romaniū învingētorū chiāmāū

(1) *La Colonne Trajane*; deux cents planches avec texte explicatif, reproduites en couleur. Paris, J. Rothschild.

(2) Δεκέβαλος δὲ, ὃς καὶ τὸ βασιλεῖον αὐτοῦ, καὶ ἡ χώρα κατελήπτου σύμπασα, καὶ αὐτὸς ἐκινδύνευσεν ἀλῶναι, διεχρήσατο ἐκέρων, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐς τὴν Ρώμην ἀπεκομίσθη. Dio Cass. *LXVIII, 14*.

(3) *Colonna Trajana*, nuovamente disegnata et intagliata da Pietro Santi Bartoli, con l'esposizione latina d'Alfonso Ciaccona. Roma, stampa 1 04 grupulū 306.

suffletulū regelū mortū, martirū allū amorului seū pentru independință, să vedā starea de sclavi-
viā și de umilință la care semețele sēlle încercāri
redussese pe compatrioțiū și pe consāngeniū lui.
Totū astū-feliū pe columna lui Traianū, nu de-
parte de figura lui Decebalū uccidēndu-se cu a sea
propriā mână, se vedū Daci, bărbați și femeie, re-
duși la umilita stare de sclaviā, d'inainteā Roma-
nilorū învingētorū.

Pe rōndulū allū patruea, nu vedemū littera N,
ci în locu-ī, o lacună; așa dērō ne tememū a citi
cuvēntulū *Dominus*, sub forma cu totulū insolită
de *Dumenus*.

Allū cincilea rōndū se începe, după cumū se
vede pe desemnū, prin litterele TV, urmate de
unū puntū. N'arū fi ōre aci pronumele personalū
la a doua personā tu?—ceia-ce arū întemeia și mai
multū presumpțiunea unei forme apostrofătoare a
inscripțiunii.

Nu cutedāmū a cerca o restituire mai amenun-
țită a acēstei enigmatice inscripțiunii, ci ne mār-
ginimū a emittē presumpțiunea cumū-cā frasulū
în ea copprinsū se adressā directū regelū Dece-
balū, pe care'lū menționēzā în forma vocativā a
numelui seū. Lāssāmū dērō fără interpretațiune
celle trei ultime rōnduri, și ne grābimū a mărturi
assemenea cā nici în caracterele, ce stāu d'assu-
pra capului de femeia din allū treilea gruppū,
nu distingemū curatū dicerea PARTHicus. Așa
dērō nu credemū să fie mai multū cuvēntū de a
atribui acēstū allū treilea gruppū victorieilorū
partice alle lui Traianū, decâtū au fostū în cellū
d'anteū rațiuni spre a-lū refere la resbellele ger-
manice. Ni se pare chiarū cā dinstincțiunea în
trei gruppe nu se arată în modū explicitū, ci cā a-
vemū pe acēstū fragmentū de vassū, o seriā de fi-
gure desfășurāndū scene relative numai și numai
la ultimele momente alle resbellului dacicū: mai
anteū regele Decebalū uccisū cu propria sea mână,
în desperare de a'și vedē țērra definitivū suppusā
triumfătorului seū inamicū; apoi o căpeteniā da-
cicā, o rudā pōte a regelū, pusā în lanțuri și
pășindū umilitū cu capulū plecatū; în fine o femeia
dacă, pōte chiarū geniulū patriei, ingenuchiāndū
d'inainteā învingētorului Traianū.

Nu scimū, dērō putemū crede cā și partea dis-
părutā din vassulū dela Blain presinta scene ana-
loge și relative la acelea-și evenimente. E proba-
bilū dērū cā sub impresiunea puternică ce victo-
riale lui Traianū assupra terribililorū Daci produ-
sesse în totū imperiulū romanū, impresiune care
s'a manifestatū în artele înalte prin măiestose mo-
numente architectonice ce împēratulū și Senatulū
ridicārā în Roma, spre eterna commemorare a a-
cestui triumfū, și artele mērunte și industriale
chiarū căutarā a reproduce, în decorațiunile lorū,
scene și legende relative la evenimentele ce pre-
occupāū lumea întrēgā. A fostū negreșitū modā la
Roma d'a înfățișa în totū chipulū și pe ori-ce obiecte
episode seū allegorie, sentințe seū invective, cari
se referiā la înțēmplāriile cele mai notabile alle
politice d'illei. Acēstū usū, acēstā modā este con-
statatā prin diferite monumente mari și mici,
cari ni s'au păstratū. Iată acumū încă unulū, care
reproduce scene ce se vedū sub alte forme, și pe
columna și pe arculū de triumfū alle lui Traianū.
Castronulū dela Blain, pe care vre-unū ostașū
superiorū, carele după resbellulū dacicū a tre-
cutū din Roma în Armorica, illū va fi addusū pēnē
în occidentulū Galliei, este și ellū unū monumentū
allū timpului; și ellū face concurrință măreței
columnē din forulū lui Traianū, spre a ni at-

testa péné la ce punctu contimpurării resbelleloru dacice au fostu preocupatî de acea mare fasă a viueței militare la Romanî. Hărbulū vassulū e unū corollarū esplicativū allū istoriei nōstre naționale, și cu totū respectulū ce se cuvine remășițelorū străbune, trebuia să' lū depunemū la pōlele columnei, unde staū scrise în marmurā, originile nōtre. E o pagină mai multū, tipăritā pe lutū roșu, pe *terra sigillata*, dērū fragmentatā și trunchiatā ea și inscripțiunile ce însoțiau acelle scene istorice.

Noî nu ne putemū îndoui că în acestū fragmentū avemū d'înaintea nōstrā unū micū monumentū fabricatū la Roma pentru usulū casnicū allū unū avutū, și contimporanū cu marile evenimente ce au redusū Dacia în provinciā romanā; credemū că pe dēnsulū staū, săpate în reliefū, scene istorice cari sunt reproduse și pe columna lui Traianū, și în cari rollulū principalū e ocupatū de regele dacicū Decebalū. Cu tōte înse, spre a împăca și pe necredincioșii cari vorū să pipăie cu mâna doveđi mai autentice, de câte ori e vorba a atribui unū monumentū de importanță mediocrā o însemnătate istorică, vomū mărturi că numele *Decebalū* nu a fostū purtatū numai de cătrā illustrulū rege dacicū, ci că pe ici pe collea mai găssimū câte unū Decebalū de condițiune mai modestă. Să nu uitāmū mai înainte că unulū din cei trei-șeci tirani, Regillianū, a fostū chiarū din familia lui Decebalū, «gentis Daciae, Decibali ipsius, ut fertur, affinis», precumū ni spune Trebelliū Polliōne (Triginta tyranni. IX), și că originii și numelui seū regalū, ellū a datoritū înălțarea lui momentanā la rangulū imperialū. Apoi într'o tabellā a municipiului din Pannonia *Claudia Savaria Augusta* (astă și Szombathely), printre cetățenii cari au contribuitū prin darurile lorū la edificarea unū templu allū lui Ercule, se citește și numele unū IVL. DECIBALVS, carele pare a fi fostū unulū din colonii înzestrați cu dreptū latinū, așezați în acellū municipiū.

Dērō osebitū de *Iuliū Decibalū*, colonulū Pannonianū, găssimū și o inscripțiune latină din Ebestorf, totū în Pannonia, care citeză pe unū *Barcathes*, fiū allū lui *Decebalū*, Ityreū de origină, adecă dintr'o familiā venită din ținutulū *Ithur* allū Palestinei. Ettā cumū se presintă întrégă acestā inscripțiune, pe care o reproducemū după Katanesich (1), și în care numele *Decebalū* revine de douē ori:

BARCATHES
DECEBALI. F
EQ. ALAE, AVG
ITYRAEORVM DO
MO. ITYRAEVS. AN
XXV. STIP. V. H. S. E.
ZANIS. DECE. F. BAR
AMNA. BELLABI. F
ET. BRICBELVS. FRATR
HEREDES. POSIERVNT.

Decă inscripțiunea nu e falsă, — și n'are nici unū cuvētū de a fi astū-feliū, — iată și unū *Decebalū* evreū! Se vede că dela origina nōstrā, amū fostū osândiți a ne vedé totū allături cu acestā interesantā națiune!

In casulū de față înse ne mângaiāmū cu credința cumū-că vassulū dela Blain n'are nici unū raportū nici cu *Iuliū Decebalū* Pannonianulū, ce-

tățenulū din *Claudia Savaria Augusta*, nici cu acellū *Barcathes Decebalū*, căllărefulū evreū din I-turū, ci că fragmentulū nostru se referă purū și simplū la eroiculū finitū allū lui *Decebalū Diurpaneū*, celebrulū rege allū Dacilorū.

A. I. ODOBESCU.

DÓMNA JOIȚA

LEGENDĂ.

Multe dille triste vėdu biata țerrā!
Multe umilințe de carī a scăpatū!
Sórta 'n miī de rōndurī, cruntā ca o fērā,
Pāru a'și propune s'o facā să pērā,
Dērū bunulū ei geniū pe ea a veghiatū.
Multe dille triste vėdu biata țerrā!
Multe umilințe de carī a scăpatū!

In acelle timpurī aveamū la putere
Unū Romānū de sânge, iubitū de poporū.
Cerulū îi dedese, ca o mângăere,
O fėtā mai dulce decātū o părere,
Ângerū adorabilū și fermecătorū.
In acelle timpurī aveamū la putere
Unū Romānū de sânge, iubitū de poporū.

Copilla, de micā, se simți attrasā
Cătrā cei ce'n umbrā plângū allū lorū destinū.
Crescū, ca o sântā, la săracū în casā,
Induleindu-ī pāsulū, stāndū cu ellū la mėsā,
Veghiāndu-lū în ora ultimulū chinū.
Copilla, de micā, se simți attrasā
Cătrā cei-ce 'n umbrā plângū allū lorū destinū.

Cândū se făcu mare, a ei bunătate
Deveni poveste, lucru fabulosū.
Totū nenorocitulū îi servia dreptū frate;
Umbla prin orașe, prin cetățī, prin sate,
Ușurāndū amarulū classelorū de giosū.
Cândū se făcu mare, a ei bunătate
Deveni poveste, lucru fabulosū.

Pentru dinsa, lumea trebuia să fie
Unū locū de blāndețe, de pace, d'amorū.
Dīcea: „Vai de omulū fără omeniā!
„Căci ellū nu cunnōsce sânta bucuriā
„Ce simte unū sufletū cândū dā agiutorū!“
Pentru dinsa, lumea trebuia să fie
Unū locū de blāndețe, de pace, d'amorū.

Ca să facā bine și mai cu 'nlesnire,
Hotāri să între la călugēritū.
Strinse pārinți, rude, și le dede 'n scire
Cā Domnulū o chiamā cătrā monāstire,
Ca cei slabi să aibā ce-va de iubitū.
Ca să facā bine și mai cu 'nlesnire,
Hotāri să între la călugēritū.

Tatā-seū și mā-sea, plāngēndū o rugarā
Să-și schimbe ideia, dērū totulū în vanū.
Imbraccā dērū rasa tristā și amarā,
Ce dureri atātea omulū preparā
Cândū nu batte'n peptu'ī sufletū de titanū.
Tatā-seū și mā-sea, plāngēndū o rugarā
Să-și schimbe ideia, dērū totulū în vanū.

Pe cândū lua vėlulū, vestea se dusesse
D'a ei frumusețe la multe domniī.
Aflāndū de ea, craiulū țerreī polonese
Trāmise solī falniciī, cu daruri allese,

Ca să'i cērā mâna pentru cununī.
Pe cândū lua vėlulū, vestea se dusesse
D'a ei frumusețe la multe domniī.

Solilorū cu cinste li se spuse 'ndatā
Măritișulū fetei cu Domnulū din cerū.
La acestā scire pré neașteptatā,
Stāpānulū lorū strinse o mare armatā
Și porni să'și facā nevēsta prin ferū.
Solilorū cu cinste li se spuse 'ndatā
Măritișulū fetei cu Domnulū din cerū.

Prințulū Romāniei, în gīusta-ī furōre,
Adunā din parte-ī bravii seī soldați.
Toți simțiāu într'inșiī o sacrā ardōre;
Oștile 'mpreună vreaū să se mesōre;
Dērū Dómna Joița, sosindū, strigā: „Stați!“
Prințulū Romāniei, în gīusta-ī furōre,
Adunā din parte-ī bravii seī soldați.

„O tatā!—copilla urmā,—pentru mine
„Nu vreaū să se verse sânge omenescū!
„Mē voiu duce 'n doliū, precumū se cuvine,
„Voiu plecā genuchiī, voiu cătā prin bine,
„Prin rugī și prin lacrimī ca să'lū îmblāndescū
„O tatā!—copilla urmā,—pentru mine
„Nu vreaū să se verse sânge omenescū!“

Toți plāngeaū vėđēnd-o. Tatālū-seū îi dīse:
„Fiindū-cā vrei astū-feliū, du-te, fēta mea!“
Plecā, deși multe relle presimțișe;
Și dece feciōre, dulci ca nisce vise,
Cerurā să mērgā și elle cu ea.
Toți plāngeaū, vėđēnd'o. Tatā-seū îi dīse:
„Fiindū-cā vrei astū-feliū, du-te, fēta mea!“

Agiungēndū în cāmpulū polonesū, fū dusā
Cu sōțele sēlle la craiulū slavonū.
Acesta, gāssind'o blāndā și suppusā,
Rānitū și mai tare prin fēta-ī nespūsā.
O 'ntrebā: „Allegeți, nuntā seū canonū?“
Agiungēndū în cāmpulū polonesū, fū dusā
Cu sōțele sēlle la craiulū slavonū.

Ea respuse: „Dómne, chinulū e unū bine
„Cândū cei ce'lū îndurā fără vinā morū.“
Legarā cu lanțuri sāntele virgine,
Le băgarā 'n temniți, socotindū că 'n fine
Durerea va 'nvinge resistața lorū.
Ea respuse: „Dómne, chinulū e unū bine
„Cândū cei ce'lū îndurā fără vinā morū.“

Inchisōrea 'n care furā arruncate
Erā unū locū negru și plinū de nomolū.
Bietele columbe dāceaū sfărāmate;
La frigū și la fōme încă ne'invēțate,
Tremuraū flāmānde pe pāmēntulū gollū.
Inchisōrea 'n care furā arruncate
Erā unū locū negru și plinū de nomolū.

Și Dómna Joița dīcea: „Suriōre,
„Curagiū! căci vomū merge tōte collo susū.
„Ferice d'acella ce luptā și mōre
„Pentru omenire și pentru onōre!
„Sā fimū precumū furā Socratū și Isusū!“
Și Dómna Joița dīcea: „Suriōre,
„Curagiū! căci vomū merge tōte collo susū.“

Gāđii cândū vėdurā atāta țăriā,
Redetterā drumulū cārdulū plāpāndū.
Erā târđiū: mōrtea pornise să viā;
Și Dómna Joița, mai în agoniā,
Cumū sosi a-casā, căđu suspināndū.

(1) Archaeologiai Értésilő a Magyar Tudom. Akad. Archaeol. Bizotétságnak Közlönye 1869 November: Szombathelyi Közlemények de Lipp Vilmos pag. 127.

Gâdii cându vedură atâta tărăia,
Redetteră drumulū cãrdulū plãpãndū.

Acuma ea dórme mai de toți uitatã.
Sãraci, pe mormentu-í depuneti la flo !
Cãci viueta ei voue vè lù consacratã,
Și pentru voi erôși ea s'afflã culcatã
In pãmentu, sub piniî tristi și cobitori.
Acuma ea dórme mai de toți uitatã.
Sãraci, pe mormentu-í depuneti la flori!

CIRU ECONOMŪ.

ISTORIA CRITICA A ROMANILORU

IN MUNTENIA PÊNÈ LA 1400.

Veđi nr. 93—133.

§ 3.

ACȚIUNEA NATUREI.

(Urmare)

Setosu a pedepsi pe Sciți pentru dessele lorū invasiuni în Persia, „regele regilor“ adunã o formidabilã armatã continentalã de 700,000 luptãtori și o marinã de 600 corãbie, petrunde în Europa prin Bosforū, cutrierã Tracia și strãbatte pênè la gurile Dunãrii, unde'și operetzã trecerea.

Podulū danubianū este încredințatū unei cete de Greci, îndatorate a' lū pãdi în cursū de 60 ñille, presupunându-se cã întręga espedițiune nu va putè fi mai lungã, eru însuși Dariū întrã pe pãmentu inamicū, anume de unde se începea așa numita *Sciția vechiã*, și pãșese spre nord-ostū înainte — înainte, fãrã ca totuși sã pótã descoperi unde-va pe Sciți, deciși a' lū paralisa prin tactica unei perpetue retrageri.

Agiungându de dincollo de Donū, Dariū își schimbã direcțiunea, apucã spre appusū, și erôși merge, merge, merge, adurmecându pe fugariî seî adversari, cari reușescū a' lū attrage affarã din hotarele Sciției, ânteu pe territoriul Melanchlenilorū, apoi pe allū Androfagilorū, în fine pe allū Neurilorū, adecã pênè 'n Moldova de susū, venindū astū-feliu aprópe de fruntaria nord-osticã a Munteniei, unde și acolo erau sã-lū ducã Sciții, dérū s'aũ temutu de resistința Agatirsilorū.

Incredințându-se la urma urmelorū cã nu-í chipū de luptã și cã aũ trecutū degia celle 60 de ñille preveđute pentru durata espedițiunii, mai speriatū cã nu cumū-va Greci, dupã cumū îi și îndemna celebrulū Miltiade, sã pãrãsescã podulū în care-í remãnea acumū ultima speranță, Dariū își ıea ânima în dinți și o rumpe la fugã spre gurile Dunãrii.

Acesta 'i fondulū espedițiunii persiane în Sciția.

Criticismulū s'a încercatū adesea a bãnui veracitatea lui Erodotu despre mersulū lui

Dariū, întrevedându diferite imposibilitãți de faptū, de timpū și de spațiū.

Astã-đi, mulțumitã mai în speciã lumnóseî anti-critice a Anglesului Rawlinson (181), „pãrintele istoriei“ e pe deplinū gjustificatū chiarū în acestã atãtu de controversatã materiã, ceia-ce 'i cu atãtu mai naturalū cu cãtu evenimentulū precessese numaí cu vr'o doue decennie annulū naseriî lui Erodotu, carele nu putea sã nu fi cunoscutū pintre Greci, pintre Sciți, pintre Traci seú pintre Persi vr'o cãti-va contimpurani și chiarū marturi oculari ai nenorocitei aventure a lui Dariū.

Ori-cumū sã fie, pe noi unii ne interessã aci numaí podulū danubianū, și tocmai acesta a fostū și este partea cea mai puñinū dubiósã a cestiunii.

Cumū-cã Persi trecuserã în Sciția anume prin Dunãre, nã-o spunū :

1-o. Erodotu ;

2-o. Ctesia, carele trãia chiarū la curtea fiului lui Dariū (182);

3-o. Ferecide, scriitorū din același secolū cu Erodotu, seú pôte și mai vechiū (183);

4-o. Trogū-Pompeu, carele utilisase opera perdutã a Greculu Teopompū cam din aceia-și epocã (184);

5-o. Corneliū Nepote (185);

6-o. Strabone (186) etc.

Mai pe scurtū, în literatura classicã domnesce pe acestū terrẽmū o perfectã unanimitate.

Erodotu singurū ínse vorbesce cu o precisiune topograficã.

Ellū ñice :

Τὸν ποταμὸν τὸν ἀγλὲνα, ἐκ τοῦ ἀλλήετα τὰ στόματα τοῦ Ἰστροῦ ζεύγυς (187).

Adecã :

„A pusū podū acolo de unde Istrulū în-„cepe a se desface în mai multe gure„.

Apoi mai lĩmuresce cã acea punte se affla dela Marea-negrã în distanță de doue ñille de navigațiune fluvialã : δὴν ἡμερῶν ἀπὸ θαλάσσης.

De'nainteã unorū indicațiuni atãtu de precise era peste putință vr'o seriósã desbinare între commentatoriî lui Erodotu.

Toți d'o potrivã aũ fostū siliți a căuta loculū podulū unde-va spre appusū de Ismailū și spre resãritū de Prutū (188).

„Dela Dariū și pênè la ultimulū resbellū din 1828—ñice Schaffarik—Isakcea a fostū

(181) *Op. cit.*, 94—6, unde combatte punctū cu punctū tóte obiecțiunile lui Niebuhr, Grote, Thirlwall, Dahlmann etc.

(182) *Persica. ap. Photium, Myriobibl.*, cod. XVII.

(183) *Ap. Clement. Alex., Stromat.*, V.

(184) *Ap. Justin.*, II, 5.

(185) *Miltiad.*, 3.

(186) *Geogr.*, VII, 3, § 14.

(187) IV, 89.

(188) *Mannert*, IV, 220.—*Rennel*, 102, 420.—*Ukkert*, III, 2, p. 23.—*Nadzeddin* etc.

totu-d'a-una obiçnuita trecetóre pe Dunãre. In espedițiuneã contra Sciților flotta persianã fãcuse o calle de doue ñille dela Pontū pênè la loculū podulū. Dupã socotela lui Erodotu callea de o ñi fiindū de 200 stadie și unū gradū ecuatorialū correspundendu cu 500 stadie, acellū locū coincidã tocmai cu Isakcea, care se afflã în adevèrū cu vr'o 12 milurī departe de Marea-negrã. Mai spre oriinte gurile Dunãrii împedecã așezarea unuî podū. Aci se referã ceia-ce ñicea despre Isakcea pe la 1650 Hagi-Calfa : „Isakgi-ghecidi, adecã vadulū lui Isacū, „renumitã trecetóre dunãrenã, unde la 1620 „în resbellulū polonū sultanulū Osmanū „fãcuse unū podū, carele i-a servitū apoi și „la re'ntórcere dupã luarea Hotinului, cãci „acestū locū fiindū cellū mai îndemãnatecū, „pe aci obiçnuiaũ în toți timpii a trece Dunãrea Moldoveniî, Tãtariî, Unguriî.“ S'arū putè obiecta la prima vedere, cumū-cã brațulū danubianū cellū mai sudicū nu se desparte de cursulū fluvialū îndatã lóngã Isakcea, ci cu vr'o trei milurī mai giosū; cuge-tãndū ínse la schimbãrile, cãrora sunt suppu-se mai cu deosebire gurile rĩurilorū cellorū mari, și studiãndū totu-d'o-datã d'aprópe o mappã essactã a regiuniî, lesne ne vomū convinge cã rĩulețulū Somova, unitū cu brațulū danubianū cellū mai sudicū lóngã Tulcea și perđendu-se apoi spre appusū înderëtū în bãlțile de lóngã Isakcea, de 'nteu fusese unitū cu Dunãrea și'n acestū ultimū punctū, încãtū formã atuncĩ adevèratulū începutū allū gurei cellei mai sudice a fluvialū, dérū mai în urmã lóngã Isakcea s'a nomolitū, mãntinendu-se numaí lóngã Tulcea“ (189).

Nemuritorulū nostru Cantemirū, fãrã sã fi cugetatū catu-și de puñinū la espedițiunea lui Dariū, ñicea :

„Din pomenirea moșilorū strãmoșilorū aũ ñimū, precumū unde acmu este Oblucița, „cãriia Turciî îi ñicū Isakcea, sã se fie chiãmatū vadulū Dunãrii, care nu cã dórã pre „acollo Dunãrea în vadū sã fie avutū trecetóre, ci pentru cãci acolo podū fiindū, se „chiãma vadū, de unde și acmu la vadū la „Oblucița a ñice s'a obiçnuitū din betrãni; „încã și în cãntecelē prostesci pre la domnia „lui Petru-vodã vadulū Obluciței se pomenesce ; ci Dunãrea precumū altū felu de „vadū prin apă trecetorū sã nu fie avëndū „tótã lumea scie, de care lucru óre-care so-„cotelã nu departe de adevèrū se pôte pune

(189) *Ub. die Abkunft d. Slaw.*, 117-118.—*Cf. Laurianū, Ist. Romãnilorū*, ed. 2, p. 51 : „Isaccia, unde a fãcutū Dariū „podulū peste Dunãre la anulū 513 înainte de Cristū, cândū „a puresū cu óste asupra Scițilorū.—Ni pare bine de a putè constata și cu acestã ocasiune, cã din tóte așa numitele „istorie„ în limba romãnã acea a d-lui Laurianū este fãrã comparațiune cea mai puñinū împestrițatã cu errori.—Pe mappã Daciei în *Sulzer, Gesch. d. trans. Dac.*, posițiunea podulū lui Dariū este de asemenea fôrte bine indicatã.

„că acellu nume, ce se țice vadulū Dunării, „să fie fostu o dată podu stătătorū, éro după „stricarea podulū să-î fie remasū numai nu „mele vadulū și pêne astă-đi“ (190).

Balladele poporane séu „cântecele celle prostesci“, pe carī le auđise Cantemiru și carī din nefericire nu mai essistă astăđi, se referiaū anume la expedițiunea sultanulū Suleimanū cellū Mare din anulū 1538 contra domnulū moldovenescu Petru Rareșū; o expedițiune descrișă de cătră însuși monarculū turcu într'unū itinerariū, unde țice sub 21 augustū : „S'a pusū podū pe Dunăre la trecetőrea dela Isakcea, și amū întratū în Moldova“ (191).

Maī pe scurtū, una și aceia-și localitate, *vadulū Dunării*, după cumū o botezaū atâtū de bine părinții nostri „din pomenirea moșilorū-strămoșilorū“, a servitū de trecetőre în miie de ocasiuni pentru sute de popóre în cursū de doue-đeci și patru secolī, începēndū dela puntea persiană din 500 înainte de Cristū și pêne la puntea muscăllésăă din 1828; nici o dată înse ce-va monumetalū, ci totū poduri pe vasse (192), șubrede base alle unorū efemere lupte, uriași rădicați în câte-va đille și pentru câte-va đille!

Cotitura Dunării dela Orșova, și maī cu sémă podulū lui Dariū dela Isakcea, demonstră că betrānulū Istru este astă đī întocmai așa după cumū fusese în epoca lui Erodotū.

Se pretinde că timpulū arū fi addusū nesce marī prefacerī în delta fluviulū (193).

Modificațiuni micī, secundare, imperceptibile, bună-órá ca ceia-ce țice Schaffarik despre rīulețulū Somova dintre Tulcea și Isakcea, sunt necontestabile; noi nu ne sfimū totuși a pune cu deseversire în dubiū ori-ce schimbare de o natură maī radicală séu maī întinsă.

Ovidiū atribue Dunării șapte gure (194) Tacitū șesse (195), Erodotū cincī (196), Tabla Peutingeriană patru (197), scoliastulū lui

Apolloniū de Rodosū numai trei (198), fără a maī vorbi de Strabone, Pliniū, Ptolemeū, Solinū, Ammianū Marcellinū, etc.

Urméză óre că dēnșii se contradicū?

Nu cumū-va să conchidemū că vr'unū brațū allū Dunării séu și doue se vorū fi perdutū séu adăugatū în cursulū secolilorū?

Fi-vomū datorī a căuta la fața loculū, în Bugiacū séu în Dobrogiā, semne geologice alle acestorū revoluțiunii fluviale?

Noī credemū că nu.

Celle cincī gure danubiane alle „părintelū istoriei“, Ἰστρος πεντάστομος (199), nici aū sporitū vre-o dată pêne la șapte, nici s'aū redusū cândū-va numai la trei, ci de atunci și pêne astăđi aū remasū totū cincī *pentru ori-cine vrea să le privésă din puntulū de vedere allū lui Erodotū*.

În aparință acéstă assertiune are aerulū de a fi paradossală; în realitate înse ea este matematică.

Să ne esplicāmū.

Pe la 1768 unū comerciantū germanū fórte practicū, desbrăccatū de ori-ce preocupățiune teoretică, a scrisū o notiță assupra petrecerī selle la Kilia, unde țice între celle-l'alte :

„Maī mulți geografī și chiarū Büsching „susținū că Dunărea întră în Marea-négră „prin șapte gure. *Eū însu-mī amū verificatū „cu stăruință acestū faptū*, și m'amū convinsū „că nu sunt decâtū cincī gure, căci nu se potū „lua în considerațiune brațele celle micī, „carī forméză insule și se unescū apoi cu „vre-unulū din brațele celle marī“ (200).

Nemicū maī instructivū ca acéstă scurtă observațiune!

Autorulū eī nici nu sciea, probabilmente, decă a essistatū vre-o dată Erodotū; celle „Noue Muze“ nu-ī sunt cătu-și de puținū familiare; întréga-ī carte nu offeră nicăiri cea maī slabă umbră de erudițiune; și totuși dēnsulū vede în delta danubiană cincī gure întocmai ca și „părintele istoriei“.

Ellū recunnósce înse—și acéstă este importantū—cumū-că maī sunt și altele, dérū le crede că : „nu se potū lua în considerațiune.“

Éccē deci o simplă cestiune de apreciare!

Nu le consideră *A*, dérū le va considera *B* pe tóte și *C* pe unele dintr'însele.

(198) Ap. *Katancsich*, o. c., 19.

(199) Totū cincī gure, ca și Erodotū, accórdă Istrulū Eforū ap. *Strab.*, VII, 4, §. 15; *Arrian.*, *Exped. Alex.*, I, 3, V, 4, *Pomp. Mela*, II, 1; *Schömm.*, *fragm.* 29; *Leo Diac.*, VIII, 1, și alții, pe carī veđi-ī în *Ukkert*, III, 1, p. 159, nota 75.

(200) *Kleeman*, *Voyage de Vienne à Belgrad et à Kilianova*, Neufchatel, 1780, în-8, p. 34 : „Plusieurs géographes „et même Busching prétendent que le Danube entre dans „la mer Noire par septembouchures; j'ai vérifié avec soin ce „fait, et je me suis convaincu qu'il n'y en avoit que cinq, „car on ne compte point les petits bras qui forment les isles „et viennent ensuite se joindre au plus gros“.

Tacitū era în dreptulū seū de a numera șesse gure și Ovidiū șapte, totū precumū era în dreptulū seū Erodotū de a numera cincī, pe cândū Tabla Peutingeriană era în dreptulū seū de a admite patru, éru scoliastulū lui Apolloniū de Rodosū, maī sobru decâtū toți, este éroși în dreptulū seū de a *considera* numai trei.

Pe la 1835 generalū-gubernatorulū Rusiei Meridionale principele Vorontzov trămisese o commissiune specială pentru a studia gurile Dunării.

Rapportulū eī constată numai trei gârle originale, adecă legate directamente cu trunchiulū fluviulū, împărțindu-se apoi fie-care din elle în maī multe gure secundare, marī, medie și micī, differindū una de alta prin numiri locale, încătū peste totū s'arū puté discerne vr'oșesse-spre-đece! (201)

În acestū modū Ovidiū, Tacitū, Erodotū, Tabla Peutingeriană și scoliastulū lui Apolloniū de Rodosū aveaū de unde allege.

Cellū înainteū i s'aū părutū a fi maī de căpeteniă șapte din șesse-spre-đeci, cellū allū doulea șesse din șesse-spre-đeci, cellū allū treilea cincī din șesse-spre-đeci, cellū allū patrulea patru din șesse-spre-đeci, cellū allū cincilea trei din șesse-spre-đeci, după propriulū *puntū de vedere* allū individulū.

Nu variā immutabila natură, ci numai șovăinda impressiune.

În *Istoria critică a Romāniei Trans-danubiane* noi vomū relua din noi cestiunea în desbattere, analisāndū acolo pe largū unele nenorocite încercări alle erudițiunii de a restabili antica hidrografiă a Dobrogiū.

Aci amū avutū a face numai cu Muntenia sub Erodotū, preocupāndu-ne exclusivū acțiunea naturei assupra omulū în segmentulū nod-vesticū allū bassinulū Dunării de giosū sunt acumū doue-đeci și patru de secolī.

Allăturata mappă resumă pêne la unū *puntū definitivulū* resultatū allū cercetărilorū de maī susū.

Punēnd'o în vederea lectorilorū, noi suntemū datorī a li offeri totū-d'o-dată unū felū de călăuză generală.

Dāndū Sciției o formă în patru anghūri, Erodotū ni presintă dimensiunile acestei figure numai întru câtū privesce partea-ī sudostică.

Astă porțiune îi era personalmente cea maī cunnoscută.

Ellū o chiamă *Sciția-Vechiă*, arretāndu-ni că ea se întindea dela Dunăre pêne la Crimū : από Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστίν, πρὸς μεσομυσηνίν τε καὶ νότον ἀνεμὸν κειμένη, μετ' οὐ πολλοῖς καλυμένης Καρριντιδος (202).

În acestū modū întregulū territoriiū sciticū

(201) *Troinitzkiū*, *Ustia Dunala i ust-dunaishkiia ostrova*, în *điarulū Odesskiū Viestnik*, 1835, nr. 81-84.

(202) IV, 99.

(190) *Croniculū*, I, 323.

(191) *Tagebuch des achten Feldzuges Suleimans wider die Moldau* i. J. 945, în *Hammer*, *Gesch. d. osm. Reichs*, Pest, 1828, în-8, t. 3, p. 699 : „Isakdschi Iskelesi, Brücke „über die Donau geschlagen, und in der Moldau überge- „setzt“.

(192) *Herod.*, IV, 141 : τὰς τε νέας ἀπάσας παρεῖλε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν καὶ τὴν γέφυραν ἔτευσεν —Față cu acestū passagiū, nu maī menționāmū *pro pudore* pe acei-ce assicură cumū-că lōngă Brāila (!) arū maī fi essistāndū ruinele (!!) podulū lui Dariū; dérū ni pare reū că d. *Frunđescu*, *Dict. top.*, 157, a pututū reproduce o asemenea enormitate, într'o carte atâtū de utilū precumū este a d-selle.

(193) *Ukkert*, III, 1, p. 162 : „Wir wollen hier bemerken, dass die Donaumündungen grosse Veränderungen erlitten haben“.—Cf. monografiā lui *Kruse*, *De Istri ostiis*, Vratislaviae, 1820, in-8.—*Brunn*, *La bouche de Kilia du Danube*, în *Journal d'Odessa*, 1852, nr. 31, 32.—*Katancsich*, *De Istro*, 19-22, etc.

(194) *Trist.*, II.

(195) *Germ.*, I.

(196) IV, 47.

(197) *Segm.*, 7.

se împărțesce în Erodotul în două buccăți, deși numai una dintr'însele este testualmente specificată: *Scița-Vechiă* dela Prutul spre resăritul pene la Donul, și *Scița-nouă* dela Prutul spre appusul pene la Oltul.

În adevăr, ca unii ce veniseră din direcțiunea Mării-Caspice, Sciții trebuiau să cucerească regiunea pene la Prutul cu mult mai înainte de a se fi putut răspândi pene la Oltul.

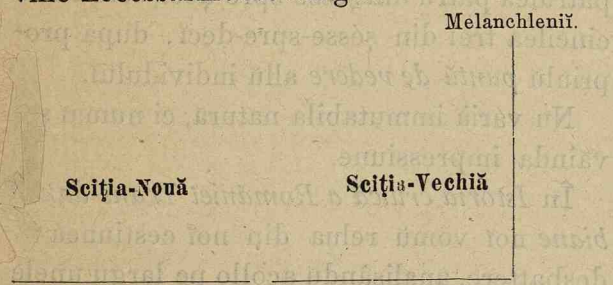
Éccé dérul în ce înțellesul ei o numiau foarte bine *Sciția-Vechiă*.

Erodotul definesce mărimea pătratului numai și numai în privința acesteia din urmă.

Ellul dicescă că dela gurele Dunării pene la Marea-de-Azovul littoralul pontic coprinde o calle de 20 de dille, și o altă calle egală de 20 de dille messoră pe uscatul costa scitică resăritenă dela Marea-de-Azovul pene la teritoriul Melanchlenilor (203).

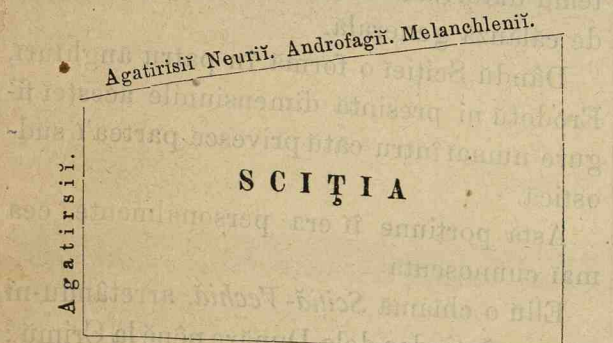
Fruentaria danubiană dela Pontul pene la Oltul, adecă *Scița-nouă*, nu intră în acestă socotelă.

Prin urmare, din dată ce o vom băga și pe densa în calculul, patratul scitic devine necessarmente lungul:

Dela Marea-de-Azovul pene la Melanchlenii fiind o calle de 20 de dille, decă noi am acordat totu pe atata și hotarul appusenul allul Sciției, aru trebui să trecem peste Carpați și chiar de ncollo de sorgintea Oltului, unde nu ne lassă cu nici un preț teritoriul intermediar allul Agatirsilor.

Așa déro laturea occidentală a pătratului scitic cată să fie neapăratul mai scurtă decă laturea orientală, ceia-ce reduce totalitatea la următoarea figură:

Oltul formându fruentaria occidentală a Sciției, eru Dunărea și Marea-negră fruentaria sudică, éccé déro că noi am distruge pătratul de ni-am permite a represinta pe mappă îndouiturele rîurilor și zigzagurile

țermului marinul, ci trebuu vrëndul-nevrëndul să tragemul numai linie drepte, scoțendul cu totul affară din teritoriul sciticul, după cumul este și'n realitate, cotitura dela Orșova, $\kappa\omicron\lambda\pi\omicron\varsigma$ Traciei, după cumul o numesce „părintele istoriei.”

Ceia-ce am schițat noi *ad mentem Herodoti*, decă aru voi cine-va s'o transcrie pe o mappă modernă, n'are decă să așede pe Geți în Bulgaria la nordul de Balcanul, pe Triballul în Serbia, pe Siginul în Temeșiana, pe Agatirsul în Oltenia și'n tôte districtele muntose alle Țerei Romănescei, pe Neuri în Moldova superiără și mai susul, pe grifonul în Transsilvania și așa mai încollo, remănendul pentru Sciții totu șessul pe ambele malluril alle Șiretului, plus întinsele regiunil de peste Prutul și mai allesul de peste Nistru, caril n'au putut intra în cadrulul de față.

Din analiza lui Erodotul noi ne-am putut încredința, cumul-că în cursul de douădecă și patru secolil nu s'a perdut și nu s'a câștigat nemicul esențialul în natura fizică a teritoriul muntenu și'n acțiunea assupra omului, încățu mai cu sémă Agatirsul de atunci, iubitorul de cântece și de haie împodobite, industriosi, socialil, plinil de frăția și de instinctul civilizațiunii, voinicil și temușil, se resfrângul de minune în Olteni și Muscelleni de astă-đi, deși departul pe unil de alții atâtea vécuril și diferența cea mai radicală de origine.

Erodotul înse este foarte scurtul despre pămêntul dintre Prutul și Oltul, care constituia, precumul am mai spus'o, *Noua-Sciția*.

Astul-feliu, bună-óră, numai prin armonia contestul și prin mărturiile successive alle lui Eforul și Pliniul noi am putut demonstra mai susul plugăria scitică, Ἀροτριες , în șessul Moldovei și allul Munteniei, căci nicil aci Erodotul ellul-însušil nu se rostese într'unul modul destullul de categoricul.

Laconismul seul în privința porțiunii occidentale a Sciției e atățu de anormalul, încățu ingeniosul Lindner bănuiesce nu fără multă probabilitate o regretabilă lacună în testul: unul paragraful întregul, care va fi scăpatul din vedere și se va fi lassatul la o parte de cătră copiștil (203).

Oril-cumul să fie, ceia-ce lipsesce în Erodotul se pôte suppleni pene la unul punctul din Ovidiul.

Marele poetul allul Sulmonei, gonitul din Roma de cătră Augustul la anulul 9 după Cristul, a trăgenatul o dură viuță de optul

(203) *Op. cit.*, 43, 47. — Lindner observă foarte bine: „Dass sich Lücken im Texte finden wird, auch daher wahrscheinlich ist, dass Herodot, I, 184, auf seine Erzählung der assyrischen Geschichte hinweist, diese aber in den erhaltenen Handschriften fehlt.” — Altfeliu, în maioritatea casurilor, teoriile lui Lindner sunt inadmisibile, depărtându-se cu totul de littera și spiritul lui Erodotul.

anul între Geți și Sarmați la gurele Dunării. Colonia grécă Tomi, locul acestul essiliu, a fostul multul timpul ce-va foarte problematicul.

Semi-sciința o mută mereul după arbitriul fantasiei, cândul la Stein am-Anger în Austria, cândul la Akkermanul în Bugiacul, cândul tocmai la Kievul în fundul Rusiei, inventândul pene și petre mormentare *ad hoc*, dintre caril una peccălise chiarul pe illustrul Cantemirul (204).

Astă-đi asemenil cimiliture au devenit imposibile.

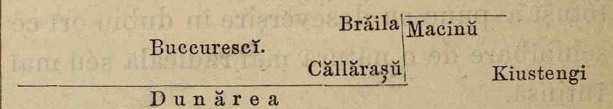
Nu numai însu-și Ovidiul, dérul totil scriitoril grecil și latinil ai anticității fără distincțiune, aședă Tomi anume în Dobrogi actuală, adecă în Mica-Sciția, $\eta \muικρὰ Σκυθία$ a lui Strabone, avendul Istrulul spre nordul și Pontulul la resăritul (205).

Fie acea localitate Kiustengi, fie Eski-pargana seul vre-unul altul punctuleul din apropiare, acestă pușinul ni impörtă în casul de față: agiunge s'o căutămul pe teritoriul bulgarul nu departe de gurele Dunării.

Petrecerea lui Ovidiul la Tomi, unde scriesese cele două lunge plângeril alle selle: *Tristele* și *Ponticele*, ne privesce aci în două feluril:

1-o. Ellul vorbesce ca vecinul despre termul danubianul nordicul, de unde-lu amenințatul ne'ncetatul invasiunile barbare și ghiățosul sufflu allul crivățulul;

2-o. Însă-și constituțiunea geologică și climaterică a Dobrogi nu se deosebesce de a Munteniei de giosul, de care o desparte fluviulul nu printr'o liniă paralelă, ci perpendiculară, încățu este aceia-și zonă:

Din ambele poeme alle lui Ovidiul noi am allesul trei buccătil, caril ni se parul a-lul resume în privința istoriei naturale a regiunii: elegiele 3 și 10 din cartea III a *Tristelor* și epistola 8 din cartea III a *Ponticelor*.

Deși le traducemul în versuril, totuși n'am modificatul întru nemicul ideia poetulul, conservândul o cu aceia-și fidelitate, cu care au redatul o în proză Germanil seul Francesil.

Currëndul după stabilirea il în Tomi, Ovidiul scriea:

D'aru fi să și mai adducă a-minte de Nasone În Roma vr'o fință, și decă fără mine

(204) *Beschr. d. Mold.*, 51. — Veđi assupra acesteil cestiu, allul meul *Archivul Istoriceul*, în *Columna lui Traianul*, 1870, nr. 51, p. 3.

(205) Arrianul, Ptolemeul, Pliniul, Claudianul, Marcellinul, Tabla Antonină, Tabla Peutingeriană și alții, indicați în *Forbiger, op. cit.*, III, 1099. — Ca contimporanul allul lui Ovidiul, cellul mai instructivul este *Strabo*, VII, 5, § 12 și 6, § 1.

A mai remasă acolo ce-va din allū meū nune ,
Să scie dērū că 'n țerra, în care-allū mării luciū
În veți nu se 'ntelnesce cu zodia 'nstellată ,
Aici îmi ducū eū traifulū în sînulū barbariei ,
Cu ferele sarmate, cu Bessii și cu Getii ,
Nedemni a li respunde unū echo 'n versulū meū !

Cătū mai adă vîntulū recoritorū allū verei (206)
Avenū unū zidū de vallurī, prin care ne scutesce
De cruda lorū nāvallā curgîndū la miđū-locū Istrulū ;
Vai inse cîndū sossesce posomorita ěrnā
Ringindū grozavā buzā, și cîndū începe gleba
A cānunți cu 'nctulū sub marmora de gerū! (207)!

Și crivētulū pornesce, și néua imple nordulū,
Și cade, cade, cade: niči sōrele, niči plōia
N'o mai topescū acuma, cāci frigulū o'mpretresce;
Și pēne să disparā unū stratū, s'āsterne altulū,
Ș'adessea 'n aste cuiburī de ghiățurī îndessate
Privesci într'o grāmadā zăpeđi din doue ierni! (208)

Ș'atātārī de cumplitā furtuna deslānțatā,
Incātū răpesce case, ducēndu-le departe,
Și turnurī māiestōse în prafū le risipesce (209) ;
Și sguduitū atuncea în temelliā pollulū,
De spaimā se 'nfiōrā selbatecele ginți (210)!

Și barbarulū imbraccā nādragi și pei informe,
Cătū din a lui făpturā d'abia se vedū obrazii,
Dērū pēne și prin blanā dā gerulū în putere ;
Și pulberca de ghiățā pe barbā schintezā ;
Și te copprinde grōza cāndū sloūrī cristalline
Se'nchiagā pintre plete și se ciocnescū cu frēmētū
L'a capulū mișcare ; și'n vassū inghiățā vinulū
De'lū scofi în bolovane pāstrāndū figura ollei ,
Și'n locū a sōrbe spumā, mănānci bucāți de vinū!(211)!

Să mai descriū eū ore, cumū riurile tōte
În podurī le prefăce sufflarea cruntei țerne?
Ș'atunci din oboselā *de vreī să fi stēm perī setea*
C'unū stropū de apă viuā, spargi întārīta ghiățū,
Sāpāndū adāncū o grōpā în laculū cellū cāscatū!(212)

Chiarū uriașulū Istru, pe care nulū întrece
A Nilulū lārgime, acuma se sbēcesce
Sub viscolii de crivētū, ș'albastrelēi talazurī
Se facū o scōrțā tare, și pe furișū sub dēnsa
Se seurge 'n toilulū mării prin celle multe gurī !

Și p'unde mai dē-unā-đi plutia corābiarulū ,
S'allunecā piciorulū săltāndū fără sfiālā ;
Ș'a callulū copitā isbesce cu resunetū
In lespeđi fāurite din colossale vallurī ;
Și boi fārā fricā p'acēstā nouā punte ,

Sub care staī închise prāpāstii desfundate,
A-lene tragū cārruța nomadulū Sarmatū (213)!

De necređutū, și totuși eū amū vēđutū chīarū marea,
Chīarū marea 'ncātușatā d'unū blocū immensū de
ghiățā :

Tăcutā, neclintitā sub țēsta'i lunecōsā ;
Si n'o vedusemū numai, dērū amū āmblatū eū singurū
Pe culmile marine cālcāndū ca pe țerrēnā...
D'aveai și tu a trece asemeni mării, Leandre ,
Nu te'nghița'n vēlvōrea'i unū mai āngustū abisū !

Respinsū de gerū, delfinulū totū îndeșertū se 'ncercā
În aerū să tresalte p'a mării suprafață ;
Și vîntulū dela crivētū, trāntindu-se cu sgomotū,
Turbēzā fār'sā pōtā unū vallū din locū să misece ;
Și vassele, ca 'n cercurī de marmorā copprīse
De ghiățā ce le 'nceinge, staū țepene: vēslășulū
Talazurile dure ađi nu le mai despīcā ;
Și'n unda degeratā, cu capete affarā
Veđi pescii ce se'n crustā, și unii mai trāescū !

Atuncea dērū cāndū Pontulū și Dunărea spumāndā
De iernā 'mbrāțișate prindū pelliță de ghiățā ,
P'a Istrulū luciōsā și măturatā calle
Cālārī pe cai selbateci vrāșmași vinū încōce,
Vestindū a lorū sossire sāgeșile ce sbōrā ,
Și remānēndū dreptū urmā pāmēntulū despuiatū !

Țerraniū fugū departe, lāsāndū cāmpia prēdā,
Și barbarulū răpesce puțina'i avuțiā ,
Totū ce putu să strīngā sātēnulū prin sudōre:
Și carrele, și turme, și sārācia tōtā (214)!
Apoi pe robī fi lēgā cu mānele la spate...
Se ducū, se ducū sārmaniū, privindū cu desperare
În urma lorū ogōre ce n'o să le mai vēđā,
Și foculū ce se'naltā din șubrede colibe (215);
Cāci barbarulū apprīnde, dobōrā, mistuesce
Totū ce nu pōte duce, totū ce nu vrea să ducā,
Și stollurī de victime succumbā sub sāgētta
În verfū încārligatā, allū cārīi ferrū supsesse
Din erburī uccigāșe unū succū înveninatū (216)!

Acī și'n timpū de pace resbōiulū te'ngrozescē ;
De nu mai veđi pe barbarī, e spaīma ce ți-o lassā ;
Și nemini nu cutēđā pe cāmpī să tragū brazde ;
Și țelinā uitatā remāne sterpū pāmēntulū ;
Niči desfētatulū strugurū nu crescē'n umbra vițēi;
Niči ferbe mustulū dulce în naltele bassinurī;
Unū pomū nu se đāresce (217), pe care ca'n vechime
Sā serie unū Aconțiu cūvinte de iūbire.
Pustiā, tristā, nudā, niči arbure, niči frunđā...
Fugī, fugī d'acēstā țerrā, tu omule ferice! (218)
Și totuși din întrēga nemārginitā lume
Aice, ah! aice osānda m'a trāmisū !

Cam în același timpū Ovidiū scriea unū
amicū :

M'amū totū gānditū, amice, din dunāreā țerrā
Ce ți-așū putē eū ore la Roma să trāmittū ?
E căutatū argintulū, sēu aurulū mai mai bine,
Dērū a'lū primi nu'ți place, deprinsū mereū a da ;
Ș'apoi în aste locurī niči s'au visatū comōre,
Abīa putēndū o brazdā să tragū bietulū plugū! (219)

* * *

P'allū teū vestmētū adessea purpura strălucēscē :
Purpurā strălucitā așū vrē eū să'ți offerū ;
Dērū turmele sarmate dāū lānā grossolanā,
Și n'arū putē s'o pingā o labā de Sarmatū ;
Niči fetele nu țesse, ci macinā la grāne
Sēu āmblā dupā apă cu donița pe capū (220)!

* * *

Aice blānda viță a strugurulū dulce
Nu se 'mpletēscē verde în giurulū unū ulmū,
Niči arborulū nu'și plēcā mlādițele 'ncārcate
De fructe pērguite sub luminosulū cerū :
Pelinulū singurū numai informū imbraccā șessulū,
Și nu rodesce cāmpulū decātū amārāciunī (221)!

* * *

Pe 'ntregulū țermū sinistru allū mării furtunōse
Cātāndū o suvenirē și negāsindū nemicū,
Din crudulū meū essiliū eū iți trāmittū o tolbā,
Pe care-amū îndessat'ō cu scitice sāgeși,
Dorindu-ți ca vrasmași ce'i fi avēndū să cadā
Toți unulū cāte unulū sub otrāvitulū ferrū!

* * *

În aste vāgāune selbatece și dure
Sāgētta'nveninatā e singurulū condeū,
Ce scrie 'n vastulū spațiu poeme sāngerōse,
Avēndū în locū de versurī cadavre pusē'n șirū !
Resbellulū în turbare e Muza dunārēnā:
Cu fruntea descreșitā primēscē darulū meū !

În fine, în ultimii anni ai viūetei, Ovidiū
trāmitteā soției selle la Roma urmātōrea e-
pistolā :

Nu-i māna mea ce'ți scrie, căci o durere crudā
Mē ține 'n nemișcare pe stratū de sufferință,
Copprius de négra spaīmā ca nu cumū-va ursita
Aice să mē'ngrōpe la capētulū din urmā
Allū unei lumī pe care niči o cunnōsceți voi!

Gāndesce-te o clipā! Mē'ncongiurā Sarmatiū
Și Getii mē'mpressorā, și'n miđū-locū între dēnșii
Mē sbuciumā durerea, eū cetățēnū allū Romei,
Acī'n acēstā țerrā, în care ceru-ī sumbru
Și apele sunt grelle, ba pēne și țerrēna —
De ce? nu pocū precepe, dērū simțū cāmī dā fi-
orī (222) !

(219) Nec tamen haec loca sunt ullo pretiosa metallo :
Hostis ab agricola vix sinit illa fodi.

(220) Sed non Sarmatica tingitur illa manu.
Vellera dura ferunt pecudes, et Palladis uti
Arte Tomitanae non didicere nurus.

Femina pro lana Cerealia munera frangit,
Subpositoque gravem vertice portat aquam.
(221) Non hic pampineis amicitur vitibus ulmus:
Nulla premunt ramos pondere poma suo.
Tristia deformes pariunt absinthia campi,
Terraque de fructu quam sit amara docet.

(222) Nec coelum patior, nec aquis assuevimus istis,
Terraque nescio quo non placet ipsa modo.

(206) Dum tamen aura tepet. . .

(207) At cum tristis hyems squalentia protulit ora,
Terraque marmoreo candida facta gelu est.

(208) Dum patet et Boreas et nix injecta sub Arcto...
Nix jacet, et jactam nec sol pluviaeque resolvunt :
Indurat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, ubi deliciae nondum prior, altera venit :
Et solet in multis bima manere locis.

(209) Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas
Aequet humo tures, tectaue rapta ferat.

(210) Tum liquet has gentes axe tremante premi.

(211) Pellibus et sutis arcent male frigora braccis,
Oraque de toto corpore sola patent.
Saepe sonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu :
Nudaque consistunt formam servantia testae
Vina : nec hausta meri, sed data frusta bibunt.

(212) Deque lacu fragiles effodiantur aquae.

(213) et undas

Frigore concretas ungula pulsat equi ;
Perque novos pontes subter labentibus undis
Ducunt Sarmaticae barbara plaustra boves.

(214) Ruris opes parvae, pecus et stridentia plaustra,
Et quas divitias incola pauper habet.

(215) Et cremat insontes hastica flamma casas.

(216) Nam voluceri ferro tinctile virus inest...

(217) Tum quoque, quum pax est, trepidant formidine belli
Nec quisque presso vomere sulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt, ho-

stet.

Cessat iners rigidus terra relicta situ.
Non hic pampinea dulcis latet uva sub umbra;
Non cumulant altos fervida musta lacus.
Poma negat regio. . .

(218) Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos ;
Heu! loca felici non adeunda viro !

Nu-î casă mai comodă, nu-î hrană mai gustosă
(223)!

Vr'unu meșteru să m'agiute cu ierburî descântate,
Séu unu amicū s'adducă vr'o dulce mângâiare
Și cu povestî plăcute să mî mai scurteze timpulū...
Ah, unde sunt acestea! și numai suvenirea,
Ce-î cu atătū m'î viuă cu cătū sum mai departe,
Imî spune c'altă dată pe tóte le-amū avutū!

Și te-amū avutū pe tine, a tuturorū regină!
Tu, care'mî impli peptulū, soțio neuitată!
Și glăsulū meū te chiamă, deși te sciū aiurea;
Ș'o nópte fără tine, o ȃi nu poeiu petrece;
Chiărū in delirū—mî-aș spus'o acéi ce mē veghiáză—
Cu mînșile perdute repetū eū allū teū nume (224);
Și ce ȃicū! n'arū fi 'n stare nicî înșă-și agonia,
Cândū limba se lipesc morțîșū de cerulū gurei
Și nu-î vr'unū succū în lume ca s'o mai desmorteșcă,
Nicî înșă-și agonia nu mî-arū opri avēntulū
Zimbindu-mî vr'o speranță să te revēdū d'o dată,
Și plinū d'o nouă viuēță, eū așū striga: iubescū!

Eminintele nostru numismatū d. Bolliacū
presuppune, cumū-că descripțiunile lui O-
vidiū arū fi fórtē esagerate (225).

D-sea uită că poetulū preveđuse ellū-însușū
o acusațiune de acéstă natură, și 'i respun-
sese în modulū cellū mai victoriosū.

Intr'unū passagiū ellū invócă mărturia lui
Vestalis, trāmisū într'adinsū din Roma pen-
tru a înfrēna pe barbariī dela gurele Du-
nării:

Missus es Euxinas quoniam, Vestalis, ad undas,
Ut positis reddas jura sub axe locis,
Adspicis en, praesens, quali jaceamus in arvo:
Nec me testis eris falsa solere queri... (226)

Intr'unū altū passagiū ellū rógă pe ami-
culū seū Graecinū de a întreba pe Flaccū,
carele administrase mai multū timpū în nu-
mele Romei regiunea danubiană, și o să se
încredințeze dela dēnsulū că totū ce 'i spune
poetulū este cea mai pură veritate:

Quaere loci faciem, Sythicique incommoda coeli (227).

Să nu se supere d. Bolliacū, poetū și d-sea,
dēcă noi din parte-ne vomū crede că forma
cadentată nu răpescē relațiunii lui Ovidiū
essactitatea cellei mai prozaice realităȃi,
fiindū attestată de cătră doui generali ro-
manī, cari nu comiseseră nicî măcarū pec-
catulū de a scrie în versurī.

Să trecemū acumū la descompunerea a-
nalitică a cellorū trei buccăȃi de mai susū.

Ceia ce predomnesce în tóte imaginile da-
nubiane alle lui Ovidiū, este extrema orróre
a frigulū, pe care Erodotū illū menționēză
abia în trecētū.

Înghiață barbele, îngħiață vinulū, îngħiață
Dunărea, îngħiață însu-și Pontulū! esclamá

la totū passulū cu desperare mollateculū
poetū născutū la sudulū Italiei, și mai-mai
s'arū putē crede că acéstă dură climă nicî
că cunoscea măcarū ceia-ce 'i veră, dēcă
din fericire n'amū avē semi-versulū:

Dum tamen aura tepet...!

Tóte aceste ghiățurī alle friguosulū O-
vidiū, departe de a fi cātu-și de puținū es-
sagerate, sunt întocmai așa de mițe de annī
pēne astă-ȃi, și vorū remānē întocmai așa
alte mițe de annī de asta-ȃi înainte.

Meteorologia modernă și-a datū ostenella
de a aduna de prin diverse sorginȃi urmā-
tórele date cronologice, pentru a cărorā es-
sactitate noi înse nu ne facemū responsabili:

La anulū 400 îngħiață întrēga Mare-
Négră;

La anulū 462 Goȃii trecū Dunărea pe
ghiață;

La anulū 558 Marea-Négră stă îngħiā-
țată în cursū de douē-ȃeci de ȃille, și totū
atunci Huniī trecū pe ghiață Dunărea, fă-
cēndū o cumplită invasiune pēne aprópe de
muriī Constantinoliī;

La anulū 763, începēndū dela octobré
pēne la februarū din anulū următorū, o
ghiață în grossime de trei-ȃeci coȃi accopere
Marea Négră pēne la o distanță de 100 mil-
lurī;

La anulū 822 cărruțe încārcate trecū
Dunărea pe ghiață;

La anulū 1236 acestū fluviū îngħiață
pēne la fundū;

La anulū 1408 cronicēle constatā unū
fenomenū analogū;

La anulū 1460 de asemenea;

Și așa mai încollo (228).

Uniculū defectū allū acestuī registru este
că putea fi cu multū mai scurtū, căci era
de agiunsū a ȃice purū și simplu că Du-
nărea îngħiață în toȃi annī, éru apele țer-
murene alle Mării-Negre fórtē dessū.

Noi l'amū reproducū înse, fiindū că ellū
ni presintā unele daturī cu totulū escep-
ționale, pe cari nu le preveđuse nicî chiărū
Ovidiū; bună-óră îngħiațarea Pontulū pēne
la o grossime de 30 coȃi, séu îngħiațarea
Dunării pēne la fundū.

Față cu atari monstruosități, cari în ade-
vērū se parū a fi esagerate, frigulū poe-
tulū romanū este mai multū decâtū mo-
destū!

D. Ubicini, după ce visitase România, nu
se teme a afirma în secolulū XIX, cu o miiă
optū-sute de annī și mai bine în urma lui O-
vidiū, cumū-că țernele nóstre potū rivalisa
francamente cu alle Moscovei (229)!

În acéstă privință nemicū nu s'a schim-
batū și nemicū nu se póte schimba vre-o
dată.

Este o dictatură fizică, pe care n'o vorū
resturna în veciī vecilorū revoluțiunile cu-
getării.

Dela Urali pēne la noi turbatulū crivēțū
nu întimpinā în calle-ī unū singurū crescutū
de munȃi în Russia centrală, încātū ellū dā
năvală d'a-dreptulū în bassinulū Dunării de
grosū întocmai ca într'o pēlniā, formată
par'că într'adinsū pentru a-lū reținē în am-
fiteatrulū carpatino-balcanicū.

A zidi munȃi peste Nistru, séu a modifica
direcțiunea Carpațilorū, arū putē-o face
numai dóră o cataclismă universală!

Așa a fostū, este și va fi totū-d'-una.

Dēcă ni vomū mai aduce a-minte, cu
anemometrulū lui Voltmann séu allū lui
Combes în mână, că o vigeliā dintre celle
cāntate de Ovidiū:

„S'atâta-ī de cumplită furtuna deslānțată
„Încātū răpescē case, ducēndū-le departe,
„Și turnurī maifestose în prafū le risipescē...“;

dēcă ni vomū aduce a-minte că o vigeliā
de acéstă speciā cālțetoresce 162 kilometri
pe óră, apoi să nu ne mai mirāmū că bietulū
poetū se credea la pórtă Siberiei, a căriā
sufflare illū agiungea în realitate cu răpe-
ȃicțiunea unei locomotive diabolice!

Mai este ce-va.

Essistā o deosebire essențială între ac-
țiunea, pe care o essercitā crivēțulū în zona
propriū ȃisă danubiană, și între acēia-și ac-
țiune în regiunile mai apropiate de munȃi.

Pentru ca Ovidiū să fie pe deplinū înțel-
lesū, acéstă essențială deosebire nu trebui
uitată.

Trecēndū în lungulū territoriulū fórtē
uscăciosū allū Russiei, vēntulū nordicū
sossesece la noi secū și conservă acéstă
salubră siccitate în tótă zóna interióră a
țerrei, pe cândū ciocnirea-ī cu țermulū mlăș-
cinosū allū Dunării illū înzestrēză d'o dată
cu proprietatea diametralmente oppusă de
a deveni umedū, adecă mai nesufferitū pen-
tru organismulū umanū decâtū chiărū la
Moscova!

(Va urma)

HÁSDEŪ

„chie réunit les extrêmes les plus opposés; en hiver, c'est le
„froid de Moscou; l'été, les chaleurs de la Grèce. A propre-
„ment parler, on n'y rencontre que ces deux saisons, qui suc-
„cèdent brusquement l'une à l'autre. L'hiver dure environ
„cinq mois, de novembre à la fin d'avril; pendant les quatre
„premiers, la neige couvre constamment la terre, et l'on ne
„peut voyager qu'en traîneau.“

(223) Non domus apta satis, non hic cibus utilis aegro.

(224) Quin etiam sic me dicunt aliena locutum,
Ut forēt amentis nomen in ore tuum.

(225) Despre Daci, în *Buciumulū*, 1863, p. 15, 19.

(226) *Pont.*, IV, 7.

(227) *Ib.*, IV, 9.

(228) *Mémorial portatif de chronologie*, t. II, p. 799, și *An-
nuaire du Bureau des longitudes pour 1825*, p. 157, ambele
citare în *Boudin, Traité de géographie médicale*, I, 233—36.

(229) *La Roumanie*, p. 7: „Le climat de la Moldo-Vala-

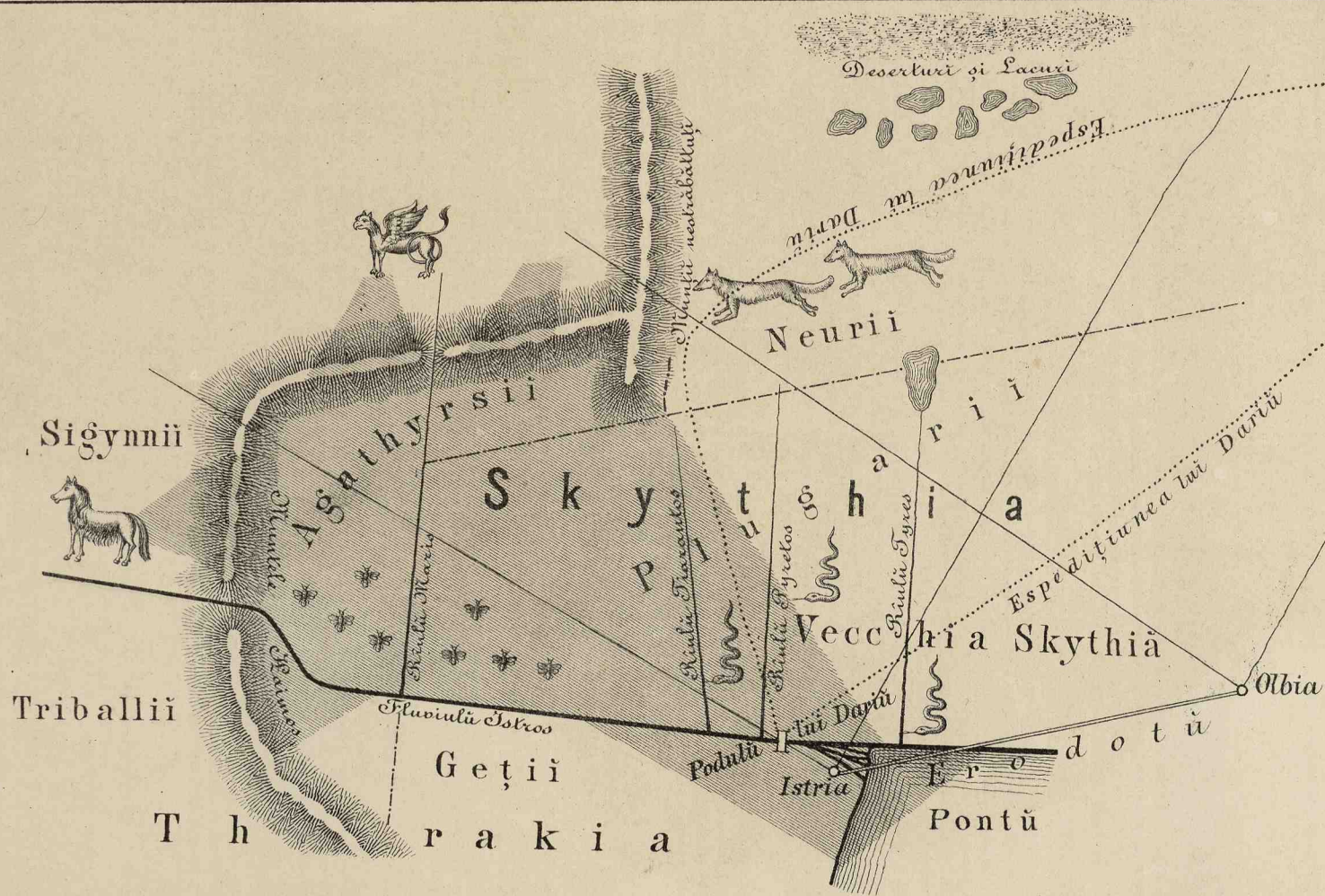
PSA

DECIBAL

N
DVS
DECIBAL
DYMEN
VS
BP

MPAIT

NY
GOVI
Y

Muntenia în anul 500 înainte de Cristu.

NB. Porțiunea umbrită indică întinderea teritorială a Terrei Românești în secolul XIV sub Vladislavul Basarabiu și Mircea cel Mare.

O INCERCARE

DE STATISTICĂ MĂDICO-MILITARĂ A ROMĂNIEI: VĒLCEA
IN 1869.

Chiaru mai dē-ună-đi mișcarea de concentrare a armatei române provocase la noi în publicitate diverse cestiuni de geografia medicală, rămase înse fără nici o soluțiune, căci ni lipsesce pēne acumu, dia nenorocire, însă-și bazea unei seriose desbat-teri pe acestu tērrēmū.

Romani cu multă înlesnire potū afla din cărți străine condițiunile igienice din India sēu din Bra-silia, dēru numai despre România—nemicū!

Dēcā medicū, însărcinați cu allegerea recru-ților, arū fi formatū câte o mică statistică distric-tuală, noi amū putē defini astă-đi nu numai rela-tiva aptitudinemilitară a fie-cărui gțudețu, dēru amū mai avē încă aprōpe tōte elementele unei complete geografie medicale generale.

Fiindū însărcinatū la 1869 cu allegerea recruți-lorū din districtulū Vēlcea, avusei occasiunea de a aduna atuncī câte-va cifre, pe cari m'amū decisū acumū a le reduce în forma unei mici încercări statistico-medice.

Medicū militarū, venitū în Vēlcea pentru prima oră și pe unū timpū de totū scurtū, amū putatū face fōrte puținū.

Fără comparațiune mai multū arū putē face medicū civili de prin districte, cu o ședere de câte 10-12 anni în aceia-și localitate; și arū fi de doritū s'o facā!

Înainte înse de a presinta tablourile și conclu-siunile ce se potū trage, mē voū opri unū mo-mentū asupra ôre-cărurū detaiurū topografice alle districtulū Vēlcea, cari socotū că sunt assemenea necesarie pentru a putē gțudeca aptitudinea mili-tară și fizică a unū districtū, de ôră-ce condi-țiunile atmosferice și tellurice aū o înfluință fōrte mare asupra populațiunii, asupra igienei și salubrității publice.

Districtulū Rîmniculū-Vēlcea este unulū din districtele cele mai productive alle Romăniei. Affară de producțiunii agricole și de vinurū de cea mai bună calitate, acestū districtū posedā una din salinile cele mai bogate alle țerei: sa-lina tērgulū Ocnei, care scōte annualū peste 12 milliōne occa de sare pe annū, dāndū unū venitū peste 3 milliōne de lei. Acēstā exploatare a sārūi pe d'o-parte, ērū pe d'altā parte cultivarea vițelorū, dāndū ocupațiune la cārrāuși cu carrele, cālārū, și la muncitorū cu brațele, facū că sātēni din plāșile circumvecine să fie mai avuți, cu miđū-lōce ma-teriale mai bune, și prin urmare să trăiēscā în condițiuni igienice mai satisfăcētore.

De aceia districtulū Rîmniculū-Vēlcea este allū treilea din districtele cari dau unū continginte mai mare. Acestū continginte arū fi și mai mare, dēcā n'arū essiste vr'o 14 commune din plaiulū Cozia, cari nu dau de cātū grānicerū. Reeru-tarea acestora arū fi de doritū să se facā totū după legea după care se face și recrutarea

celorū-l'altū militari, spre essemplu acea a doro-banților, cari sunt mai d'aceia-și categoriā.

Acestū districtū este împărțitū în 5 plāși și 2 plauri. Celle cinci plāși sunt : *Oltulū, Oltețulū de giosū, Oltețulū de susū, Otăsāū* și *Ocolulū*, traversate de celle douē riuri mari : *Oltulū* și *Ol-tețulū*, cari formāndū douē albie sēu douē lunce întinse, facū că terrenulū să fie fōrte fertilū de pro-ducțiunii cereale și altele.

Celle douē șiruri de dēlurū alle acestorū albie sunt plantate de vițe fōrte mănōse, fiindū favorite prin clima temperatā, prin brisele și pădurile ve-cine pe d'o parte, ērū pe d'altā parte prin posi-țiunea înaltā a dēlurilorū, de unde vinurile renu-mite de Drăgășani, a cărorā influință salutariā assupra populațiunii nemiā nu o pōte nega.

Plaurile Horezulū și Cozia sunt assemenea fōrte bogate prin munții ce'i constitue și prin bāile cele mai renumite alle țerei: Ollānesci și Callimānesci. Affară de acestea, prin siuațiunea lorū sēu prin altitudinea lorū aū influință cea mai salutariā as-supra populațiunii; esceptāndū unele localități ce se afflā în vecinētatea unorū stānce dolomitice, cari diminuāndū iodulū apei și aerulū, facū ca popo-rațiunea să fie bāntuitā de hypertrophia glandei tyroide (gușā) și de hypertrophia mai multū sēu mai puținū înaintatā a țeseturei cellulare ce se afflā între substanță cerebralā (imbecilitate, cre-tinismū și idiotismū), precumū se vede în ta-blourile melle dela plaiulū Cozia și Horezulū.

Sub punctulū de vedere allū influinței morale, acestū districtū essereitā una din celle mai pu-ternice acțiunii assupra populațiunii sēlle prin configurațiunea fizică a regiunii întregi, care este din celle mai frumōse și din celle mai mārețe.

Celle cinci plāși aū o pozițiune fōrte plăcutā prin curgerea Oltulū și Oltețulū și prin dēlurile variabile și delectante. Plaurile aū o pozițiune pittorescă prin munții gigantie, prin pădurile se-culare, prin marnele colossale, și prin stāncele cele grandiose de pētrā, precumū este matca Bistriței, pe pisculū cărūi se afflā aședatā Arnota cea înflo-rătōriā. Luāndū cine-va în considerațiune influința tuturorū acestorū aginți cosmicī assupra organis-mulū animalū, nu va fi surprinsū cāndū va vedē în acestū districtū ômenī fōrte înaintați în etate, și încă fōrte sănētoși, fōrte robusti și plini de viuēță. Influința acestorū aginți cosmicī face ca să predomine aci temperamentulū sanguinū și con-stituțiunea fōrte robustā: omulū muntēnū e voinicū și voiosū, și femeia muntēnā voinică și voiosā. Lectorulū imi va obiēta pōte că sum în con-tradicțiune cu rezultatulū statisticū din tablourile melle și'mi va đice că vede pré mulți tineri scu-tiți pentru constituțiune debilā. Este adevēratū; dēru acēstā contradicțiune nu e decātū aparinte; căci dēcā vomū considera summa de 382 tineri cu *scutiri đise legale* și vomū nota că acești ti-neri aū fostū cei mai *de elitā*, ômenii cei mai ro-busti, precumū aū și fostū în realitate, vomū vedē că nu rămānū pentru allegerea medicalā decātū

tineri cei mai cruđi, cei mai slabi în comparați-une cu cei scutiți de lege. Din acești tineri *remă-șiță* amū cāutatū să facū allegerea pe cātū s'a pu-tutū, și cu tōte acestea n'amū întârđiatū d'a allege 359 recruți, tineri, fōrte sănētoși și robusti. Din summa de 686 tineri ce mi s'aū presintatū, 205 cu *constituțiune mai debilā* ce i-amū scutitū, nu sunt nici ei în realitate, precumū 'și-arū imagina cine-va, ômenī perduți. Nici de cumū; sunt ômenī încă fōrte bine constituiți, sănētoși, dēru nedevolțati și cu puținā musculaturā, reu nutriți, și prin urmare n'arū fi fostū bunī soldați, n'arū fi pututū supporta greutațiile de totū felulū alle viuēței militare. Dēcā i-așū fi primitū în ar-matā, prin schimbarea condițiunilorū igienice de localitate, de regimū, etc. peste 3—4 lune n'arū fi fostū bunī decātū de a implē spitalele și cimitirele, după cumū đissese chiarū Ministrulū de Interne în circulara sea către președinți con-siliilorū de revisiune; în vreme ce lāsāndū-i la casa lorū, unde sunt obiēnuiți, arū lāsātū atātea brațe agriculturēi și atāția contribuabili Statulū, servindū ei totū-d'o-datā și în cadrele milițielorū, unde serviciulū este mai ușorū.

Pentru o mai mare înlesnire și utilitate, amū făcutū mai ānteū statistica parțialā a fie-cărui plaiū și plassā, și apoi statistica generalā a di-strictulū întregū în cea-ce concernā scutirile đise legale, scutirile pentru talliā și pentru infirmitați, precumū și unū tablou generalū de tallia domni-tōre în districtū.

PLASSA OLTULUI

APTITUDINEA MILITARĂ.

Inscriși	326
Essaminați	217
Primiți	81
Scutiți de lege.	51
Scutiți de taliā	5
Scutiți de bōle, infirmitați și debilitate.	80

SCUTIȚI DE LEGE.

Unicū fiū la mumā vēduvā	20
Cellū mai în vērstā fiū la mumā vēduvā.	5
Unicū fiū la părinți bētrāni și infirmī.	8
Cellū mai în vērstā la copii orfanī	2
Avēndū frate sub stēgū actualmente.	4
Cu frate mortū în armatā.	1
Trecutū de vērsta sorțului.	10
Mai micū decātū vērsta sorțului.	1
Summa:	51

SCUTIȚI PENTRU TALIA MAI MICĂ DECĂTŪ
1^{metru} 57^{centimetri}

Cu 1 centimetru.	1
Cu 2	1
Cu 4	2
Cu 5	1
Summa:	5

SCUTIȚI PENTRU BÓLE, INFIRMIȚAȚI ȘI DEBILITATE.

IN PLASSA OLTULUI.

NUMIREA INFIRMIȚĂȚILORŪ	Nr.	OBSERVAȚIUNI
Ankylosa in flexia a falangei 1 cu 2 a degetului annularu dreptu.	1	Genându ținerea armei.ta
Cicatrici viciose pe pellea capulu.	1	Producendu genă in purrea coifurei.
Cicatrici viciose pe thoraxu și pe fața.	1	Genându mișcarea.
Cicatrici viciose in flancuri și in dreptulu sacrulu.	1	" "
Cicatrici viciose pe gambă.	1	Genându încălțamintea.
Cariă uscata a dinților.	1	Dinții toți negri și cariați.
Corpū streinū (alice) in kystați intre muschii cōpsei drepte.	1	Impușcatu de alți.
Favus.	1	
Fistula anală completă și predispozițiune phthisică.	1	
Hernia inguinală dréptă.	3	Fórte voluminosă.
Hypertrophia splinei.	1	Considerabilă, încātu genă mișcarea.
Inserția vicioasă a dinților.	1	Gura difformă.
Lipsa dinților incisivi de susu.	1	" "
Luxația cronică neredusă praesternală a claviculei.	1	Impedicându mișcarea.
Luxația neredusă cronică a cotulu stângu.	1	" "
Pată pe carne in dreptulu pupillei ochiulu dreptu.	2	Impedicându vederea.
Scorbutu.	1	
Strabismu convergentu la ochii amândou.	1	
Viciu de conformația Ciphosa.	1	Caru n'arū fi pututu supporta greutatea viueței militare, trecuți la miliții.
Constituția debilă.	57	
Totalu	80	

II

PLASSA OLTETULŪ DE GIOSŪ

APTITUDINEA MILITARĂ

Inscriși	205
Essaminați	122
Primiți	54
Scutiți de lege	35
Scutiți de tallia.	6
Scutiți pentru infirmități.	27

SCUTIȚI DE LEGE.

Unicu fiu la mumă veduvă	10
Cellu mai in vērsta fiu la mumă veduvă	3
Unicu fiu la părinte bătrānū și infirmū	4
Cellu mai in vērsta din copii orfanī	5

SCUTIȚI PENTRU BOALE, INFIRMIȚAȚI ȘI DEBILITATE

IN PLASSA OLTETULŪ DE GIOSŪ

NUMIREA INFIRMIȚĂȚILORŪ	Nr.	OBSERVAȚIUNI
Ankylosa	1	In flexia a falangei 1 cu 2-a a degetulu indicatoru dreptu .
Cicatrici viciose pe capu	1	
Cicatrici viciose pe abdomenu	1	
Cicatrici viciose pe gambă	1	
Degete surnumerarii	1	Done degete mai multu la mână dréptă .
Hernia inguinală dréptă	2	
" " stângă	1	
Luxația cronică neredusă radio-carpiana.	1	Difformă.
Favus	1	
Phlegmonu la mână și antebrațu	1	Deși o bóllă curabilă, inse cu consecință.
Pată pe carne indreptulu pupillei ochiulu st.	1	Fiindu fórte întinsă
Constituția debilă	15	Neputendu supporta greutatea viueței militare, trecuți la miliții.
Totalu	27	

III

PLASSA OLTETULŪ DE SUSŪ.

APTITUDINEA MILITARĂ

Inscriși	274
Essaminați	221
Primiți	61
Scutiți de lege	50
Scutiți pentru tallia.	22
Scutiți pentru infirmități	70

SCUTIȚI DE LEGE

Unicu fiu la mumă veduvă.	7
Cellu mai in vērsta fiu la mumă veduvă.	7
Unicu fiu la părinte bătrānū și infirmū.	6
Cellu mai in vērsta dintre orfanī	3
Trecutu de vērsta sorțulu.	8
N'are vērsta sorțulu.	6
Avendu frate sub stégū	13
Dorobanți, rezervă și invēțatorī	20
Summa: 50	

SCUTIȚI PENTRU TALLIA MAI MICĂ DECĂTŪ

1, 57^{cent.}

Cu 1 cent	1
Cu 2.	5
Cu 3.	6
Cu 4.	2
Cu 5.	4
Cu 6.	1
Cu 7.	3
Summa: 22	

IV.

PLASSA OTĂSĂŪ

APTITUDINEA MILITARĂ.

Inscriși	240
Essaminați	162
Primiți	56
Scutiți de lege	56
Scutiți pentru deficitu de tallia	17
Scutiți pentru bóle, infirmități și debilitate.	33

SCUTIȚI DE LEGE.

Unicu fiu la mumă veduvă	5
Cellu mai in vērsta fiu la mumă veduvă.	11
Unicu fiu la părinte bătrānū și infirmū	2
Cellu mai in vērsta dintre copii orfanī	1
Avendu frate sub stégū	7
Trecutu de etatea sorțulu.	5
Mai micu decâtu etatea sorțulu	16
Invēțatorī	3
Lipsuri	6
Summa: 56	

SCUTIȚI PENTRU TALLIA MAI MICĂ DECATU

1, 57^{cent.}

Cu 1 cent.	2
Cu 2.	4
Cu 3.	3
Cu 4.	5
Cu 7.	1
Cu 10.	1
Cu 31.	1
Summa: 17	

SCUTIȚI PENTRU INFIRMITAȚI ȘI DEBILITATE

IN PLASSA OLTETULŪ DE SUSŪ.

(Cătră nr. III mai susŷ)

NUMIREA INFIRMITAȚILORŪ	Nr.	OBSERVAȚIUNI	
Arthrita cronică	1	La genuchiulŷ stângŷ	
Cicatricea viciôsă pe thorax	1		
Cicatricea viciôsă pe abdomen.	1		
Ciphosa.	2		
Gușă	2		
Idiotŷ	1		
LuxaȚiă cronică neredusă a degetului mare dreptŷ	1		
LuxaȚiă radiocarpiană vechiă.	2		
Lipsa falangei a 3 ^a dela doue degete la mâna stângă	1		Congenită
Lipsa tuturorŷ degetelorŷ piciorului stângŷ	1		
Kystŷ sebaceŷ la pleopi	3	Pleopa superiôră dréptă	
Pata pe carne in dreptulŷ pupilei la ochiulŷ stângŷ.	3		
Surdmutismŷ	2		
Varice in fossa poplitea	1		
Voce nasonată (gângăniă).	1		
ConstituȚiune debilă	47		Ne putëndŷ supporta greutatea vieȚei militare, trecuȚi la miliȚie.
Totalŷ	70		

SCUTIȚI PENTRU BÔLE, INFIRMITAȚI ȘI DEBILITATE

IN PLASSA OTTĂ SĂŪ.

(Cătră nr. IV mai susŷ)

NUMIREA INFIRMITAȚILORŪ	Nr.	OBSERVAȚIUNI
Bronchita cronică	1	Dela mâna dréptă . " " stângă
Anchylosa inflexiă a degetului indicatorŷ	1	
Anchylosa inflexiă a degetului mare	1	
Cataracta traumatică la ochiulŷ dreptŷ	1	
Cicatrice viciôsă	3	
Ciphosa	2	
Gușă	1	
Hernia inguinală	1	
Hyperostosa tibeï drepte	1	
Favus	1	
Incăllecarea degetelorŷ picioarelorŷ	1	Gura difformă .
Lipsa dinȚilorŷ incisivi de susŷ	1	
PredispoziȚiune phthisică.	1	
Strabismŷ convergentŷ.	1	
Varice la piciorulŷ dreptŷ	1	
ConstituȚiune debilă	15	
Totalŷ	33	

V.

PLASSA OCOLULŪ.

APTITUDINEA MILITARĂ.

Inscrișŷ	151
EssaminaȚi	129
PrimiȚi	38
ScuȚiȚi de lege	55
ScuȚiȚi pentru talliă	16
ScuȚiȚi pentru infirmitaȚi și debilitate	20

SCUTIȚI DE LEGE.

Unicŷ fiu la mumă veduvă	18
Cellŷ mai in vârștă la mumă veduvă.	7
Unicŷ fiu la părinte bătrânŷ și infirmŷ	7

Cellŷ mai in vârștă din copii orfanŷ	2
Avëndŷ frate sub stégŷ	5
Trecutŷ de etatea sorȚului	5
Mai micŷ de etatea sorȚului	11
Summa:	55

SCUTIȚI PENTRU TALLIA MAI MICA DECATŷ 1, 57^{cent.}

Cu 1 cent.	3
Cu 2	3
Cu 3	4
Cu 4	3
Cu 5	1
Cu 7	1
Cu 12	1
Summa:	16

VI

PLAIULŷ HOREZULUI.

APTITUDINEA MILITARĂ

Inscrișŷ	312
EssaminaȚi	250
PrimiȚi	44
ScuȚiȚi de lege	108
ScuȚiȚi pentru talliă.	25
ScuȚiȚi pentru bôle, infirmitaȚi și debilitate.	73

SCUTIRI DISSE LEGALE.

Unicŷ fiu la mumă veduvă.	12
Cellŷ mai in vârștă fiu la muma veduvă.	9
Unicŷ fiu la părinte bătrânŷ și infirmŷ.	10
Cellŷ mai in vârștă dintre orfanŷ.	3
Avëndŷ frate sub stégŷ	21
Trecutŷ de etatea sorȚului	38
Mai micŷ decâtŷ etatea sorȚului	14
ÎnvêȚatori	1
Summa:	108

SCUTIȚI PENTRU TALLIA MAI MICA DECATŷ 1, 57^{cent.}

Cu 1 cent	1
Cu 2	7
Cu 3	1
Cu 4	2
Cu 5	2
Cu 7	7
Cu 8	1
Cu 9	1
Cu 10	2
Cu 11	1
Summa:	25

VII.

PLAIULŷ COZIA

APTITUDINEA MILITARĂ.

Inscrișŷ	103
EssaminaȚi	94
PrimiȚi	25
ScuȚiȚi de lege	27
ScuȚiȚi pentru talliă.	18
ScuȚiȚi pentru infirmitaȚi	24

SCUTIȚI DE LEGE.

Unŷ fiu la mumă veduvă	8
Cellŷ mai in vârștă fiu la mumă veduvă.	2
Unicŷ fiu la părinte bătrânŷ și infirmŷ.	3
Avëndŷ frate sub stégŷ	4
Trecutŷ de etatea sorȚului.	1
Mai micŷ de etatea sorȚului.	2
Avëndŷ frate mortŷ in armată	7
Summa:	27

SCUTIȚI PENTRU TALLIA MAI MICA DECATŷ 1, 57^{cent.}

Cu 1 cent.	7
Cu 3	4
Cu 4	2
Cu 5	1
Cu 6	3
Cu 8	1
Summa:	18

SCUTIȚI PENTRU INFIRMITAȚI ȘI DEBILITATE

IN PLASSA OCOLULŪ.

(Cătră nr. V mai sus)

NUMIREA INFIRMITĂȚILORU	Nr.	OBSERVAȚIUNI
Ciphosă	1	Gângavū.
Gușă	4	
Voce nasonată	1	
Varice în fossa poplitea	1	
Constituțiune debilă	13	
Totalū	20	

SCUTIȚI PENTRU BÓLE, INFIRMITAȚI ȘI DEBILITATE

IN PLAIULŪ HORESULUI.

(Cătră nr. VI mai sus)

NUMIREA INFIRMITĂȚILORŪ.	Nr.	OBSERVAȚIUNE
Cicatrici vicióse	2	Pe spate.
Gușă	16	Fórtē voluminósă, fără idiotismū.
Idiotismū	1	
Exema fendillée pe palme	1	
Lipsa degetului micū	1	La mâna dréptă.
Emphysema pulmonară	1	
Pata pe carne	2	În dreptulū pupillei la amēndouī ochiū.
Hernia inguinală	1	Stângă
Slabi de constituțiune	48	
Totalū	73	

SCUTIȚI PENTRU INFIRMITAȚI ȘI DEBILITATE

DIN PLAIULŪ COZIA.

(Cătră nr. VII mai sus)

NUMIREA INFIRMITĂȚILORŪ	Nr.	OBSERVAȚIUNI
Atrophia musculară	1	A brațului și antebrățului stângū.
Buză de iepure	1	
Cicatrici vicióse	1	
Ciphosa	1	
Gușă	2	
Favus	1	
Hernia inguinală	2	Stângă.
Lipsa dinților incisivi superiori	1	
Luxațiā spontanē	1	La piciorulū stângū.
Lipsa a douē degete	1	Dela mâna dréptă.
Predispozițiune phthisică	1	
Tumor albus	1	La articulațiā umērului stângū.
Constituțiune debilă	10	
Totalū	24	

VIII.

TABLOŪ STATISTICŪ GENERALŪ

DE

APTITUDINEA MILITARA A DISTRICTULUI RÎMNICU-VELCEA PE ANULŪ 1869.

Inscriși	1611
Essaminați	1195
Primiți	359
Scutiți de lege	382
Scutiți pentru talliā	109
Scutiți pentru bóle, infirmități și debilitate	327

SCUTIȚI DE LEGE.

Unicū fiū la mumă věduvā	80
Cellū mai în vērstā fiū la mumă věduvā	44
Unicū fiū la părinte bētrānū și infirmū	40
Cellū mai în vērstā dintre copiī orfanī	16
Avēndū frate sub stēgū în activitate	60
Avēndū frate mortū în armatā	8
Trecutū de etatea sorțului	68
Mai micū de etatea sorțului	41
În procesū criminalū	1

SCUTIȚI PENTRU TALIE MAI MICĂ DECĂTŪ

1, 57 cent.

Cu 1 cent.	17
Cu 2	22
Cu 3	18
Cu 4	16
Cu 5	10
Cu 6	4
Cu 7	12
Cu 8	2
Cu 9	1
Cu 10	3
Cu 11	1
Cu 12	1
Cu 31	1
Cu 77	1

TABLOŪ GENERALŪ

DE BÓLELE ȘI INFIRMITĂȚILE TINERILORŪ ESSAMINAȚI LA RE-CRUTATIÁ DISTRICTULUI RÎMNICULŪ VĒLCEA PE ANULŪ 1869

NUMIREA INFIRMITĂȚILORŪ

Atrophia musculară parțială	1
Akylosa la articulațiū micū	4
Arthrita cronică	1
Buză de iepure	1
Bronchita cronică	1
Caria uscată a dinților	1
Cicatrici vicióse	15
Cataracta traumatică la ochiulū dréptū	1
Ciphosa	7
Corpi străini în kystați (alice)	1
Constituțiune debilă	205
Degete surnumerare	1
Exema fendellée	1
Emphysema pulmonală	1
Favus	4
Fistula anală completă	1
Phlegmon Erysipelatos	1
Hernia inguinală	10
Hyperostosa tibiei	1
Hypertrophia splinei	1
Idiotismū	2
Încăllecarea degetelorū piciorilorū	1
Insertiā viciósă a dinților	1
Kystū sebaceū la palpele	3
Luxațiā spontanē	1
Luxațiā neredusă presternală a claviculei	1
„ „ a cotului stângū	1
„ „ radiocarpiană	3
„ „ a degetului mare	1
Lipsă de degete	2
Lipsă de falange	1
Lipsa dinților incisivi	2
Pată pe carne	8
Predispozițiune phthisică	2
Scorbutū	1
Strabismū convergentū	2
Surdo-mutismū	2
Varice	3
Tumor albus	1
Voce nasonată	2
Gușă (Hypertrophia tyroida)	28
Totalū	327

IX.

TABLOU STATISTICU GENERALU

DE TALLIA TINERILORŢ ESSAMINAŢI LA RECRUTAŢIA DISTRICTULUI RÎMNICULŢ-VELCEA PE ANNULŢ 1869.

Tallia	Plassa Ol- tului	Plasa OlteŢu de giosŢ	Plasa OlteŢu de susŢ	Plassa O- tăşău	Plassa O- colulŢ	PlaiulŢ Ho- rezŢ	PlaiulŢ Cozia	Summa totală
1,57.	4	7	10	3	1	8	2	35
1,58.	28	4	13	12	6	4	7	74
1,59.	6	5	16	6	12	5	6	56
1,60.	36	17	33	11	14	33	10	154
1,61.	6	5	11	—	5	12	1	40
1,62.	11	6	28	12	6	9	4	76
1,63.	15	5	5	13	7	7	2	54
1,64.	24	7	14	16	4	17	6	88
1,65.	27	12	10	15	6	31	7	108
1,66.	8	9	3	5	4	6	3	38
1,67.	4	3	10	7	10	5	1	40
1,68.	9	2	1	6	4	7	2	31
1,69.	2	4	1	10	2	7	1	27
1,70.	22	7	9	8	3	19	7	75
1,71.	4	2	1	3	2	4	1	17
1,72.	2	—	6	2	—	6	4	20
1,73.	4	1	1	1	—	4	1	12
1,74.	1	1	5	3	1	4	—	15
1,75.	2	3	—	—	2	11	1	19
1,76.	—	—	—	—	—	—	—	—
1,77.	—	—	—	—	—	—	—	—
1,78.	1	—	—	—	—	—	—	1
1,79.	—	—	—	—	1	—	—	1
1,80.	—	1	—	1	—	—	—	2
1,81.	—	—	—	—	—	—	—	—
1,82.	—	—	—	—	—	—	—	—
1,83.	—	—	—	—	—	—	—	—
1,84.	—	—	—	—	—	—	—	—
1,85.	—	1	—	—	—	—	1	2

CONCLUSSIONI.

Din colona tinerilor inscrişi se va puté deduce, dupá cáŢi-va anni de statisticá, fluctuaŢiunea poporaŢiunii districtului, se va vedé decá numérul tinerilor de cáte 20 anni remáne stationary, cresce séu scade in fie-care annŢ. In fine, prin recensémentulŢ fie-cáruŢ annŢ se va puté giudeca mersulŢ poporaŢiuniiŢ giudeŢéne.

Din colona essaminaŢilorŢ se va puté vedé de indatá starea sanitará séu aptitudinea militará a tinerilorŢ inscrişi, Ţi cu timpulŢ aceia a poporaŢiuniiŢ intregi a districtuluiŢ, ŢinéndŢ totŢ-d'o-datá comptŢ de mulŢimea scutirilorŢ disse legale; cáci toti tinerii, cari se buccurá d'o scutire disse legalá, sunt d'o completá sánétate Ţi fára deficitŢ de tallia. Decá arŢ fi avutŢ altá causá de scutire, n'arŢ fi lipsitŢ a profita de ea, fára a mai allerga dupá doveŢi communale. N'amŢ vedŢutŢ infirmŢ séu cu deficitŢ de tallia pe nici unulŢ din tineriiŢ aceia cari s'au presintatŢ cu certificate din partea primaruluiŢ pentru a fi scutiŢi de lege. ToŢi au fostŢ cei mai robuŢti, cei mai sánétosi tineri ai districtuluiŢ.

Nu ni mai remánu déru decátŢ colónele cu scutiri pentru infirmitáŢi Ţi debilitate, cari trebuie luate in consideraŢiune la conclusionile séu deducŢiunile statistice. Din acestea se va puté giudeca oscillaŢiunea talliei: crescerea séu descrescerea ei; immulŢirea séu diminuarea infirmitáŢilorŢ, Ţi prin urmare urcarea séu scáderea aptitudinii militare fisice in fie-care districtŢ. Inse nu trebui sá perdemŢ din vedere spiritulŢ differitŢ de rigóre

Ţi de apreciare a fie-cáruŢ consiliŢ de revisiune. Acésta se va vedé la variaŢiunile mari Ţi rápedi a infirmitáŢilorŢ Ţi deficitelorŢ de tallia intr'unulŢ Ţi acelaŢi districtŢ, fára ca sá fi essistatŢ vr'o causá aparinte in anulŢ corespondentŢ care sá esplice acea variaŢiune buscá.

Din resumatulŢ generalŢ allŢ talliei se constata cá tallia poporaŢiuniiŢ tinere a districtuluiŢ Vélcea este, in termenŢ mediŢ, de 1, 60^{cent.}; cá oscillézá ordinariŢ péné la 1, 75^{cent.} Ţi cá nu se urcá decátŢ estraordinariŢ péné la 1, 85 centimetre.

Din tabloulŢ generalŢ allŢ infirmitáŢilorŢ se póte constata numérulŢ lorŢ fórte micŢ in porŢiune cu numérulŢ tinerilorŢ inscrişi, affará de guŢa care abundá endemicesece in pláşile muntóse, allŢ cárorá solŢ este formatŢ, precumŢ amŢ distŢ, de marne Ţi stánce dolomitice (OcolulŢ HorezulŢ Ţi Cozia).

UnŢ faptŢ de interesŢ medicalŢ, ce se observá din aceste tablouriŢ, este porŢiunea fórte micá a tuberculelorŢ, scrofulelorŢ Ţi rachitismuluiŢ, semne de banulŢ traiŢ allŢ poporaŢiuniiŢ rurale din acestŢ districtŢ. SáteniŢ nu numai cá nu sunt miseri, lipsiŢi de miŢŢ-lóce materiale, déru fórte avuŢi cháruŢ, decá arŢ fi mai instruiŢi, prin urmare mai obicnuiŢi cu *viuéta commodá*.

Dr. Z. PETRESCU.

ROLULŢ SCIINŢEI DUPÁ INVETÁŢIIŢ GERMANI

Lumea invétatá din Francia se ocupá cu multá stáruinŢá de cátu-va timpŢ despre direcŢiunea ce trebuie datá invetáméntuluiŢ litterariŢ Ţi cháruŢ sciinŢificŢ in scólele franceze. Se scie cá péné astá-Ţi istoriciiŢ Ţi politiciŢi francesi n'aveau decátŢ admiraŢiune pentru totŢ cea-ce privesce pe Englitera Ţi Germania. Studiele istorice celle mai serióse, celle mai profunde, páreau a nu avé altŢ scopŢ decátŢ pentru a dovedi cá Englitera a fostŢ totŢ-d'a-una inŢelléptá, liberá Ţi prosperá; cá Germania s'a náscutŢ virtósá, muncitóre, intelligentá. Aceste admiraŢiuni nefondate pe acte, pe fóntáne, începurá a se manifesta dela 1815, Ţi causa a fostŢ aŢa numita scólá liberalá francesá, care in urra sea contra ImperiuluiŢ cugeta cá este patrioticŢ a giosori pe Francia Ţi a adora pe acelle Statuti cari contribuierá la cáderea lui NapoleonŢ I.

Dupá cumŢ observá cu multá dreptate Ţi cu o giustá indignaŢiune d. Fustel de Coulanges, istoriciiŢ francesi nu scieau cumŢ sá mai nesocotéscá poporaŢiunea gallicá Ţi sá arate simpatia pentru Germania. Dupá dênŢiiŢ Gallia era corupŢiune Ţi laŢitate, éru Germania virtute, castitate, desinteressare, forŢa, libertate. Invasiunea germaná era privitá de unii ca o regeneraŢiune a speciei umane. Péné Ţi artiŢtiŢi cândŢ erau sá facá unŢ tablouŢ in agŢunulŢ invasiuniiŢ, unŢ paralelŢ între ImperiŢ Ţi Germania, in locŢ sá arete rasa gallo-romaná ocupatá cu munca, cu agricultura, cu ŢesutulŢ, cu construcŢiunea oraşelorŢ, cu studiulŢ dreptuluiŢ, o arréta cu paharulŢ la buze intr'o nópte de desperare. In faŢá cu rassa gallo-romaná, intr'unŢ colŢŢ allŢ tablouluiŢ, puneau rassa germaná, cáriŢa ii da o figurá seriósá, o animá purá, o consciinŢá meprisátóre; o rassa de filosofiŢ Ţi de stoici. CarolŢ cellŢ Mare, LudovicŢ allŢ XIV, erau accusaŢi ca agressori. IstoriciiŢ francesi, in tabloulŢ ce fáceau despre secolulŢ allŢ XVIII, nu sciau cumŢ sá mai laude pre Prussia Ţi Englitera Ţi sá innegréscá pe Francia. Mai tárdŢiiŢ istoriciiŢ ImperiuluiŢ cautá a dovedi cá Francia este asupritóre; cá dênŢa este vinovatá despre devastaŢiunea Europei. Acestea ni le spune d. de Coulanges, Ţi cártile franceze sunt de faŢá pentru a'i da dreptate.

Causa acestorŢ laude essagerate Ţi a unei ingiosirii nedrepte a patrieiŢ, nu a fostŢ decátŢ urra, discordiele din intru. IstoriciiŢ insemnáŢi uitau imparŢialitatea ce se datorise sciinŢei, Ţi fáceau mai multŢ politicá de Ţi tratándŢ despre istoria timpilorŢ trecuŢi.

„Dinacéstá stare de lucruri, — dice d. de Coulanges, — ni-a venitŢ unŢ patriotismŢ de unŢ caracterŢ particularŢ Ţi stráinuŢ. A fi patriotŢ, pentru „mulŢi dintre noi este a fi inamiculŢ FrancieiŢ vechi. PatriotismulŢ nostru nu consistá mai a-„dessea decátŢ in a urri regii, a detesta aristocraŢia nóstrá, a vorbi reŢ de tóte instituŢiunile „nóstre! AcestŢ felŢ de patriotismŢ nu este in

„fondū decătū urra de totū ce este francesū. Nu „ni inspiră decătū neincredere și nedisciplină; in „locū de a ne uni contra străinului, ne impinge d'a „dreptulū la resbellū civilū“.

Și mai la valle :

„Adevăratulū patriotismū nu este numai amó- „rea pământului, ci mai cu sémă amórea trecutu- „lui, respectulū pentru generațiunile cari ne-au „precedatū. Istoricii nostri ne învață numai a le „blăstema, și ni recomandă a nu le mai seme- „na. Sfărămă tradițiunea francesă, și'și inchipu- „escū că va putē să rămānă unū patriotismū fran- „cesū. Repetēzā neprecurmatū că străinulū pre- „țuesce mai multū ca Francia, și'și inchipuescū „că Francia va putē fi iubitā. De cincī-deci de „anni, iubimū pe Engletera, lăudāmū pe Germa- „nia, admirāmū pe America. Fie-care își face ide- „alulū affarā din Francia. Ne credemū liberali și „patrioți, cândū amū vorbitū reū de patriā. Fără „voia nóstrā și fără să bagāmū de sémă, ne o- „bicnuimū a roși de dēnsa și a o renega ...

„Essistā la noi ca unū felū de furóre de a ne „calomnia și de a ne distruge, care sémēnā cu „acea monomania a sinucciderē de care sufferā „o sémă de ómeni. Inamicii nostri cei mai in- „vierșunați nu au trebuință ca să născocēscā ca- „lonnie și ingiurie; este îndestullū să repe- „țescā aceia-ce dicemū noi de noi însine. Isto- „ricii lorū cei mai ostili n'au decătū să traducā „ne ai nostri. Cândū unulū dintre dēnșii dice „că *rassa gallicā este o rassā putredā*, nu face „decătū să repeteze aceia-ce amū disū însine cu „alte cuvinte.“

Amū citatū aceastea, și rugāmū pe Romā- „niū bine-cugetători să le mediteze cu tótā at- „tențiunea ce ni impune direcțiunea dată spiri- „telorū in țerra nóstrā. Să mărturimū că camū „semēnāmū cu frații nostri Francesi, cu deosebi- „rea că la noi in unele părți alle societății sunt „ómeni atātū de străini de alle țerrei că evitā „de a vorbi romānesce, și cărorā le place a re- „peta la fie-care minutū : *nu este nemicū de fă- „cutū in țerra acēsta*. Să mărturimū că și noi „ca și Francesii amū lădatū și lăudāmū pēnē a- „stā-đi némurile străine și nu avemū decătū ca- „lonnie pentru némulū nostru. Pentru hatirulū stră- „inilorū a datū peste noi străinomānia; fugimū de „totū ce este romānū in privința trailului și a da- „tinelorū nóstre. Și cine face acēsta? Nu poporulū, „și mai cu sémă acellū ruralū, ci acea sémă de ó- „meni cari pretindū că sciū carte, cari au trăitū „in țerre străine. Ierte-ni-se francheta, căci acēsta „este viulū adevēru.

Pe cândū Francesii se certau între dēnșii, pe „cândū acela-ce se numesce *Societatea allēsā* măi- „muțăriā pe streini, ce făceau Germanii? să lāsāmū „totū pe d. de Coulanges să respundā :

„In aceia-și periodā de o giunētate secolū, „Germanii înțelegeau cu totulū altū-felū sciința „istoricā. Acestū poporū are in erudițiune acellea-și „calități ca și in resbellū. Are răbdare, soliditate,

„numērulū, și mai cu sémă disciplina și adevēra- „tulū patriotismū. Istoricii sei formēzā o armată „organizată. Se deosebescū inr'ēnsa șefii și solda- „ții. Fie-care scie să se supună, să fie discipolū. „Ori-care vine din nou, se pune in urma șefului, „lucrēzā cu dēnsulū, pentru dēnsulū, și rămāne „multū timpū anonimū ca și soldatulū; mai tārđiū „va deveni căpitanū și doue-deci de capete vorū „lucra pentru dēnsulū. Cu assemenea obicnuință „și cu assemeni moravuri sciintifice, se înțelege „puterea sciinței germane. Ea procedā ca și „armatele germane; își căștigā bătăliile, produce „efectele celle mari prin ordine, prin unitatea de „direcțiune, prin constanța stăruițelorū collective, „prin perfecta concentrare a glótelorū. Disciplina „este minunată. Unū planū generalū este intoc- „mitū, și fie-care essecutā părțicia sea. O vo- „ință comunā și unicā circulēzā in acestū mare „corpū învățatū, care are o singurā vinēța și unū „singurū sufletū.

„Cântāndū care este principiulū ce dā acēstā „unitate și acēstā vinēța erudițiunii germane, fie- „care se va incredința că este amórea Germaniei. „Noi professāmū in Francia că sciința nu are patriā, „Germanii susținū pe față tesa oppusa. Este falsū, „—sciea o dată unulū dintre istoricii lorū, d. de „Giesebrecht, —că sciința nu are de locū patriā și „că planēzā d'assupra fruntarielorū; sciința nu „trebuie să fie cosmopolită, trebuie să fie naționalā, „trebuie să fie germanā.

„Acella-și istoricū, apreciāndū deosebitele epoce „alle istoriei germane, declarā fără sfiālā că pe- „rioda pe care o iubesce mai multū in istoria ger- „manā este: acea cândū poporulū germanū, fôrte „de unitatea sea sub imperatorī, agiunsesse la cellū „mai înaltū gradū de putere, cândū omulū de rassa „germanā prețuia mai multū in lume.“

Écē dērō că Germanii învățați au sciintū in „tôte scrierile lorū să inspire compatrioților lorū „acea dorință, acea aspirațiune către unitate, la „care au agiunsū astā-đi.

Eruditulū germanū lucrēzā cu o putere, cu o „ardóre care inspirā admirațiune Francesilorū; „inse, dice d. de Coulanges, să nu credeți că tótā „acēstā ardóre, „tótā acēstā muncā să fie pentru „sciință. In acēstā sciința nu este scopulū; este „miđū-loculū. D'assupra sciinței, Germanulū vede „patria: acești învățați sunt învățați pentru că „sunt patrioți. Interesulū Germaniei este scopulū „la care țintēzā toți acești neoobsiți învățați. Nu „se pôte dice că adevēratulū spiritū sciintificū „lipsesce in Germania, inse este mai rarū decătū „se crede. Sciința purā, desinteresată, este o es- „cepțiune și puținū iubitā. Germanulū e in tôte „lucrurile unū omū practicū, voiesce ca erudi- „țiunea sea să servescā la ce-va, să albā unū scopū, „să producā unū rezultatū. Cellū puținū trebuie să „mērgā in armoniā cu ambițiunile națiunii, cu as- „pirațiunile seū cu urra poporulū germanū. Decā „poporulū germanū doresce ca să'și însușescā Al- „sacia și Lorrena, trebuie ca sciința germanā să fi

„pusū māna pe aceste provincie cu doue-deci de „anni înainte.

„Inainte de a-și anessa Olanda, istoria demon- „strēzā degta că Olandesii sunt Germani; va „proba că și Lombardia, după cumū arată nu- „mele seū, este unū pământū germanū, și că Roma „este capitala naturalā a imperiului germanū.“

Aceste rēnduri, scrise de unū Francesū și pentru „Francia, pare-cā arū fi scrise și pentru noi. Să „observāmū bine că de câtū-va timpū neincrederea „in viitorulū țerrei, disprețulū ce au o sémă de ó- „meni pentru totū ce este romānū, obicerulū, pas- „siunea de a abandona pe fie-care đī tradițiunile „nóstre, de a spune fără sfiālā și fără pudóre că „totū ce este allū nostru nu e bunū, tôte aceste „semne sunt relle. Cândū se găsescū ómeni cari „au curagiulū să spunā că in loculū scólelorū ro- „mānesci de messerie seū altele, arū fi mai bine să „trāmittemū copiū in streinătate; — cândū mania „nenorocita de a-și cresce copiū de micī in țerre stre- „ine face din ce in ce progresū; — cândū atāția giunī „cunoscū bine istoria țerrelorū streine, geografia „lorū, și nu sciū micī câte riuri sunt in Romānia; „—cândū ómeni născuți din părinți romāni au a- „giunsū la etatea adultā și nu sciū vorbi romānesce; „—cândū fără să se sfiāscā mulțime de ómeni spune „cu sânge rece că: Romānia este o țerrā impossibilā, „seū că in acēstā țerrā nu e nemicū de făcutū; — „cândū sunt atāția bărbați cari au perdatū increde- „rea in némulū lorū și credū că numai dela streini „ni pôte veni binele; — cândū in fine, și acēsta „este mai tristū decătū tôte, învățământulū nostru „este atātū de generalū și atātū de puținū appli- „catū la lucrurile țerrei; —cândū tôte aceastea sunt „fapte, și fapte necontestabile, negreșitū că trebuie „să ne luāmū sēma, să cugetāmū maturū și fără „intārđiare ce este de făcutū; căci altū-felū, Dómnē „feresce! să nu ne pomenimū inr'o đī că suntemū „de tôte, sciintū de tôte, numai Romāni nu suntemū „și numai romānesce nu sciimū.

Intr'unū modū abstractū, nu este de contestatū „că sciința trebuie să fie seninā; inse in timpulū de „astā-đi, cândū totū ce ne incongiōrā este contra nó- „strā, cândū vēntulū batte spre resbellū și cotropiri „de totū felulū, arū fi o crimā către țerrā cândū „ómeni nostri nu arū da la tôte și in tôte ramurile „nóstre de activitate o tendință naționalā (1). Veciniū „nostri Unguri pretindū, nu credemū seriosū, că „au să maghiariseze și petrele; și mai-de-unā đī „unū scriitorū dintre ai lorū pretindea să dovedescā „că Adamū a vorbitū unguresce. Essagerațiune câtū „voiți, inse să fimū drepti, să recunoscemū că decā „Maghiarii au veri-o calitate, au pe aceia de a „ținē la totū ce este allū lorū, de a se sili prin tôte

(1) Negreșitū fără a essagera, fără a cădē in ridicolū, fără a călea sub piciorē adevērulū istoricū, căci altū-felū sciința nu mai este sciința, istoria devine unū *simplu pamfletū*, bunū numai pentru o đī Sciința, istoria, se facū pentru secolī, nu pentru momente. Patria, naționalitatea, trebuie să fie ținta istoricului; da; inse *veritatea și numai veritatea este uniculū miđū-locū solidū pentru a agiunge la acea țintā*. — Nota Redacțiunii.

sacrificiile să ridice știința în Ungaria, să facă a se publica în cele mai celebre Reviste din Europa articli asupra litteraturii maghiare, asupra stării culturale. Noi din nenorocire nici că ne mai mișcăm în această privință. Acela care reușiseră să intereseze lumea învățată de noi, au înbetrănit; cei tineri nu mai fac nimic. Să ne trezim din această ucidătoră piroclă pe cătă împregiurările favorisază încă imputernicirea elementului latin în O iinte; căci, fie bine înțeles, cu apatia, cu lăngedela, cu materialismul brut, cu egoismul esagerat, cu indifferința pentru alle țării, nu putem pretinde a consolida marea idee a acellora ari au colonisat Dacia.

Din Revista Științifică.

P. S. AURELIANU

PROFESIUNEA MEDICALA.

Este un lucru cunoscut desinteressarea și abnegația medicilor în genere în tot ce privește afacerile lor personale. De multe ori, aceste sentimente sunt împuse pe aș neglece cu desăvârșire resursele existenței familiei lor pentru mai târziu, când vârstă și infirmitățile, care vin atât de timpuriu în această carieră, nu li mai permit exercitarea unei profesii atât de active și obositoare.

În toate țările legiuitorii hotărăsc recompensele ce se dătesc medicilor pentru ostenelele lor, și datoriele către medici pentru căutare primă în achitare pe toate celelalte.

Agătorul medical este dăru considerat ca unu travaliu propriu, ca o proprietate, de care nimeni nu pte profita eu beneficia fără un schimb ăre-care. Aceste principie elementare de respect pentru munca fie-că sunt cunoscute de toți, și totă lumea știe ce înmneză, pe lăngă recunoștința, vizitele unui medic. În toate țările medicii potă avé recursu la tribunale pentru aș reclama dreptul lor, și tot-d'a-una diferitele instanțe gindecătoresc s'au pronunțat în favorea lor, hotărind anume taxa legiuită în raport cu felul agătorului medical ce primise pacientul.

În acestu mod medicul pte compta pe travaliul seu, căci fe-care din vizitele sêlle sunt pentru dănsul atăta mică dăbitură, unde dăbitorii sunt sicuramente solabili. Acestă comparațiune a noastră ăre-cumă commercială nu trebuie să mire pe nimeni, când știe că fe-care medic, affară de știință, ostenele și grigile ce pune în căutarea unui bolnav, a pus unu capital bănesc, în genere pte mare, pentru aș căpeta știința.

În nenorocire, la noi ostenele medicilor nu sunt apreciate, și publicul e dispus a se mulțumi de o rețetă este unu lucru care, cu forțe și din audite, ar pută face ori-cine, și cu atât mai multă că la medici, și cellu mai din urmă

știe și ellu cellu puțin a vindeca o bolla, decât nu mai multe.

Medicii la noi nu potă compta nici-o-dată pe unu venit sigur din clientela lor, și mă raportu pentru acesta la cei mai cu clientela din București, a ni spune în conștiința dacă nu sunt forțe desu victima acellora căroră le-au redat sănătatea, făcându-i prin acesta chiaru a te considera ca pe unu terribil creditor, prin urmare unu inamic pe care-lu evită cu precauțiune.

Cu toate acestea, la noi în țară mai nici o dată medicii n'au avutu recursu la ginstiția pentru aș reclama dreptul, lucru atătu de frecuent în alte țări; nici o dată ei n'au refusat agătorul lor acellora din bolnavi, și înțelegem pe cei avuți, care profitându în mai multe rōnduri de știință și și agătorele ei, nu și-au arătat nici într'unu mod recunoștința.

Suposându chiaru că clientela, cu toate nemulțumirile ce încercu medicii la noi, ar fi unu mijlocu pentru întreținerea existenței și a cheltueleuru indispensabile pentru exercitarea profesiei, totuși medicii noștri nu potă compta pré multu, din cauză că numărul persoanelor care au recursu la agătorul lor este forțe micu în raportu cu acela allu populațiunii și allu medicilor practicanți. O mare parte chiaru din acei care prin mijl-locel lor ar pută avé recursu la unu medic, preferu a trece de săraci, și în această calitate găsesc forțe lesne medici și medicamente gratis la consultațiunile gratuite alle Spitaleloru Eforiei.

După cum să vede dăru, agonisirea din clientela este pe atătu de nesigură pe cătă și capricioasă.

Să vedem acum, dacă în funcțiunile publice la noi medicii sunt mai norociți.

În ierarchia civilă, affară de postulu de director allu serviciului sanitaru, nici unu medic nu pte agunge la o retribuțiune mai mare de o miiă lei vechi, și acesta adesea după unu serviciu de 7 sêu 8 anni și în urma unor ostenele care nu potă fi comparate cu alte funcțiuni. Funcțiunile cele mai mari, la care pte agunge medicul, sunt acellea de medic de districtu și de medic primaru prin spitale, amădoue retribuite cu câte 1000 lei vechi pe lună. Aci se termină cariera lor de funcționari ai statului, affară numai decât valurile sôrtei nu i facu omni politici. Forțe rar unu medic pte agunge la pensiu, din cauza imposibilității duratei unui serviciu îndelungat și obositor, și chiaru din lipsa propriu disă de timp în viața lor, începându cariera de funcționaru forțe târziu, adică între 28 pñe la 30 anni, epocă cându își terminu studiile, și neputend-o continua pré multu din cauza infirmităților pré-de timpuriu, consecințe inevitabile alle unei viațe neliniștite, continuu preocupat de nenorocirile fie-că și perpetuu în mișcare pe ori-ce timp.

Înaintările și aspirațiunile pentru o bună sunt dăru pentru ei limite remăne totu cu același retribu-

20 și 30 anni de serviciu în funcțiunile statului, și cu toate acestea se găsesc persoane, din acellea care sunt în dreptu a ameliora și a gindeca starea lucrurilor, care cred că medicii sunt cei mai avuți și mai fericiți printre muritori.

Să se compare dificultățile carierei noastre cu ori-cari altele, și se va vedé că numai unu amaru profund pentru studiu și unu mare devotamentu pentru umanitate mai pte tenta încă gînuirea a îmbrățișa o carieră atătu de spinosă și unde se cere abnegația unui adevăratu apostolat.

Acestă scurtă esposițiune de interese profesionale, care pte păre publiculu puțin modestu din partea unor medic, n'au fi făcut-o nici-o-dată, decât nu eram forțe desu impresionat de starea în care se găsesc unii din confrății noștri după unu serviciu allu statului de 20 pñe la 30 de anni, și decât n'au fi fost forțe adesea apostrofați din partea unora, care cred că ghicesc toate, spunându-ni: medicii sunt cei mai avuți ei stau mai bine ca toți, pentru ei nu mai este nimic de făcut.

Attrăgându atențiunea celor în dreptu asupra acestor cestiu, credem că publiculu și autoritățile vor fi ginsti în aprecierile lor, cându știu mai cu sémă cu câtă asprime s'ar tratta unu medic care ar lipsi dela datoriele lui și n'ar da ingrigirile sêlle decâtu condiționalu.

Din Revista Medicală.

M.

Peste câte-va zile esse de sub pressă, din editura *Laboratoriloru Românii*, într'o edițiune essecutată cu totă eleganța artei tipografice, într'unu volum in-8 de 150 pagine :

POESIE

DE

B. P. HASDEU.

Annunțăm de asemenea că :

ISTORIA CRITICA

A

ROMANILORU,

făscióra III, doue-spre-deci côle, o mappă și mai multe gravure, va appare negreșitu pe la începutul lunei lui genariu.

COLUMNA LUI TRAIANU

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ, LITERARĂ ȘI INDUSTRIALĂ.

Esse la 1 și 15 alle fie-cării lune, în formatu 4 mare, coprinde o îndouită materie de câtu orî-care altă revistă română, și numai scieri originale, fără nici o traducere : istoriă, științe economice, dreptu, medicină, științe naturale, poesiă, bibliografiă, litteratură poporană, etc.

PREȚULŢ ABONAMENTULŢ ESTE NUMAI :

Pentru capitală : 20 lei noui. — Pentru districte : 30 lei noui. — Pentru străinătate : 40 lei noui séu 20 fiorini.

Acei domni, cari voru bine-voi a ni face 5 abonați, voru primi pe d'assupra unu abonamentu gratis.

Abonamentulu este numai pe annu, încependu totu-d'a-una dela 1 genariu.

La redacțiunea revistei se pôte găsi o colecțiune completă pe anni 1870—71, anume 110 colle, cu prețulu numai de 40 lei noui.

Redacțiunea și administrațiunea se afflă în Bucuresci, Callea-Mogoșoia Nr. 172.

ANNUNȚURILE : 25 BANŢ RONDULŢDE 30 LITTERE

CĂILE FERRATE ROMÂNE

Mersulu trenurilor pe timpul lucrărilor de reconstrucțiune pe intréga liniă.

VALABILŢ DELA 8 (20) APRILE 1872.

LINIA BUCURESCI-BRAILA				LINIA BRAILA-BUCURESCI				LINIA BARBOSI-TECUCI				LINIA TECUCI-BARBOSI			
MERSULU QUOTIDIANU								MERSULU QUOTIDIANU							
STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Bucuresci	Trenu nr. 1.		STATIUNI	Distanțe în kilometri dela Braila	Trenu nr. 2.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Barboși	Trenu nr. 3.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Tecuciu	Trenu nr. 4.	
		de persoane cu luare de mesagerii				de persoane cu luare de mesagerii				de mărfuri cu transportu de persoane				de mărfuri cu transportu de persoane	
		SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE
Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.
Bucuresci		dimin.	11 20	Braila		dimin.	5 00	Barboși		dimin.	6 —	Tecuciu		séra	5
Chitila	10	11 42	11 44	Muftiu	22	5 48	5 51	Sebesti	13	6 33	6 38	Ivesti	18	5 45	5
Buftea	18	12 01	12 06	Ianca	39	9 29	6 37	Prevalu	30	7 20	7 26	Prevalu	41	6 52	6
Perisu	30	12 34	12 39	Făurei	60	7 19	7 24	Ivesti	53	8 23	8 33	Sebesti	58	7 40	7
Crivina	40	1 00	1 10	Cilibia	80	8 09	8 14	Tecuciu	71	9 18	dimin.	Barboși	71	8 18	séra
Ploesci Restaur.	60	1 53	2 05	Buzeu. Restaur.	99	8 58	9 20	LINIA ADGIUD-ROMAN							
Vallea Căluger.	69	2 29	2 31	Monteoru	110	—	—	Mersulu tren. nr. 5 și 6 între Adgiud-Romanu și vice-versa nu va avé locu în tărilele, ci numai Mercuréa și Duminica							
Albesci	77	2 45	2 50	Ulmeni	115	9 54	9 58	STATIUNI	de la Adj.	Trenu nr. 5.	STATIUNI	de la Roman.	Trenu nr. 6.		
Mizilu	93	3 26	3 35	Mizilu	135	10 40	10 50	Adgiud		séra	5 00	Roman		dimin.	4
Ulmeni	113	4 18	4 22	Albesci	152	11 26	11 31	Sascut	14	5 31	5 40	Galbeni	23	5 00	5
Monteoru	118	—	—	Vallea Căluger.	160	11 45	11 47	Racaciuni	31	6 25	6 35	Bacau	44	5 57	6
Buzeu. Restaur.	129	4 56	5 18	Ploesci. Restaur.	169	12 11	12 33	Valea Secă	48	7 20	7 23	Valea Secă	55	6 37	6
Cilibia	148	6 2	6 07	Crivina	188	1 06	1 16	Bacau	59	7 50	8 05	Racaciuni	72	7 25	7
Făurei	169	6 52	7 57	Perisu	198	1 37	1 52	Galbeni	80	8 57	9 00	Sascut	89	8 20	8
Ianca	189	7 39	7 47	Buftea	211	2 10	2 15	Roman	103	10 00	séra	Adgiud	103	9 —	dim
Muftiu	207	8 25	8 28	Chitila	219	2 32	2 36								
Braila	228	9 16	séra	Bucuresci	228	3 00	d. amedă								

DIN SCRIERILE D-LUI B. P. HASDEU

se mai afflă de vëndare la administrațiunea revistei

COLUMNA LUI TRAIANU :

Istoria toleranței religiose în România : protestanți, catolici, mahometani, lipoveni și evrei. Edițiunea II. Prețulu 2 lei noui.

Răzvanu-voda; dramă istorică în 5 acte în versuri. Edițiunea III. Prețulu 3 lei noui.

Trei Evrei : Shylock, Gobseck și Moise; studiu litterariu. Prețulu 1 leu nou.

Talmudulu, ca profesiunea de credință a poporulu israelitu; studiu filosofic. Prețulu 1 leu nou.

Industria națională față cu principiu concurrenței; studiu politico-economicu. Prețulu 1 leu nou.

Cine le ica d'o-dată, prețulu totalu este : 6 lei noui, éru pentru Transilvania 3 fiorini.

Numai vr'o câte-va au mai remasă

ION-VODA CELLU

cu unu portretu și 10 gravure, aproape 300
Transilvania 3 1/2 fiorini.

vr'u pentru

Se afflă de vëndare la Typ. Curtii, Passgul Rom

PRAVILA LUI MATHEIU V.

tipărită după edițiunea din annulu 7160 allu lu Christ

INFAMIELE IMPERIULUI LUI NAFOLEON

Traducție dupe GRISCELLI.

Preț

A eșitu de sub pressă :

DIALOGŢ GERMANO-ROMAN

Coprinde o mare colecțiune de tôte dicerile cele mai necesari
sațiuni; pentru institute și studie propri

PREȚULŢ 1 LEU n.